

LUCIA
ILLANITZOVÁ

Odkaz

Tichúčko, ako listy, čo na jeseň padajú zo stromov, odchádzajú od nás prvobojujníci. Vzácní ľudia, ktorí v krutých časoch vojny neváhali nasadiť svoje životy proti fašistickému nepriateľovi a celý svoj život venovali boju za to, aby sa tieto hrôzy už nikdy nevrátili.

Statočné srdce dotlačie, posledný boj je dobojovaný... Priatelia a spolubojovníci sklonia hlavu v tichej spomienke. Nezabudneme. Na stránkach Bojovníka potom spomienku zverejníme. Kto to bol, ako žil, čo dokázal.

Ako čas plynie, smutné články pribúdajú. Každým rokom je ich viac a priamych účastníkov bojov stále menej. O to vzácnejší sú tí, ktorí tu s nami stále sú. Je povinnosťou zväzu snažiť sa o to, aby na nich štát nezabudol a na staré kolenná im aspoň čiastočne vrátil to, čo preň v mladosti obetovali.

Aby si spomenul aj na siroty, ktoré stratili rodičov, pretože sa v časoch vojny neskryli za pec, ale svoje životy obetovali v boji. A potom druhá strana mince. Nielen prvobojujníci potrebujú štát, ale aj štát potrebuje ich pomoc, možno viac, ako by sa na prvý pohľad zdalo. Hoci sú už priami účastníci bojov vo vysokom veku, stále ešte nemôžu spokojne konštatovať, že zlo bolo navždy prekonané. Stále ho musia znovu a znovu premáhať, pripomínať, vysvetľovať, aj na vlastnom príklade.

Existuje celá generácia mladých historikov, ktorí sa snažia prepísať dejiny a presvedčiť ľudí, že vojnový Slovenský štát bol viac-menej v poriadku. Je až prekvapivé, kto všetko načúva ich názorom. Ale dokázal by poslanec Národnej rady zopakovať svoje slová o tom, že „Slovenský štát mal aj mnohé pozitíva“ zoči-voči Otovi Wagnerovi, ktorý už fyzicky stál v plynovej komore určený na likvidáciu a zachránila ho len neuveriteľná náhoda?

Akoby tieto „pozitíva“ vysvetlil ľuďom, ktorí stratili v koncentračných táborech svojich blízkych, nevinných a vzácných ľudí len preto, že ich Tisov režim administratívne odpísal a cynicky poslal na smrť? Aké pozitíva vôbec mohol mať režim, ktorý v spolupráci s nacistickým Nemeckom po tisíckach likvidoval deti?

Ak niekto chce vidieť len vybrané stromy a ignorovať les, vždy to môže urobiť. Ale ak nie je bezcitnou obludou, zoči-voči pánovi Wagnerovi to nedokáže. Preto by sa s ním, aj s ďalšími účastníkmi druhej svetovej vojny malo stretnúť čo najviac ľudí, mali by si ich vypočuť a zapamätáť. Najlepšie, ak by to urobil aj dotyčný poslanec.

Spomienka na oslobodenie Tisovca

Pietna spomienka v Tisovci pri príležitosti oslobodenia mesta.

Foto: M. Slabej

Obyvatelia Tisovca si 28. januára pripomenuli 68. výročie oslobodenia mesta od fašistickej okupácie. Účastníkov pietnej spomienky privítal na námestí pri pamätníku osloboditeľov primátor mesta Peter Mináč. Po položení venca k pamätníku vzdala poctu padlým osloboditeľom žiačka Základnej školy Patrícia Zvarová básňou, ktorú sama zložila.

Tajomník ZO SZPB v Tisovci Klement Kéry vo svojom príhovore zdôraznil význam odkazu národnooslobodzovacieho boja za slobodu, najmä pre mladú generáciu, ktorá nemá možnosť tento odkaz čerpať z učebných osnov, pretože sa tejto problematike takmer nevenujú.

Tisovec mal pre Nemcov veľký význam. Jeho dobytím Červenou armádou by sa pre Nemcov prerušila komunikácia v smere Rožňava – Jelšava

– Tisovec – Brezno – Banská Bystrica, a tým zásobovanie jej vojsk a v prípade potreby ich ústupu jeho znemožnenie. Preto Nemci po prelomení obrannej línie za Rimavskou Sobotou vytrhávali pri ústupe koľajnice v smere na Hnúšťa medzi Hrachovom a Rimavskou Baňou, a taktiež telegrafné vedenie. Začali budovať silné obranné postavenie za obcou Hačava, kde nasadili takmer 2000 civi-

(Pokračovanie na str. 2)

Vzdali hold hrdinovi ZSSR

Pri oslobodzovaní mesta Trebišov 1. decembra 1944 v ranných hodinách rukou fašistického ostreľovača vyhasol život na brehu rieky Ondava pplk. Ivana Andreeviča Ankudinova, hrdinu ZSSR. Telesné pozostatky tohoto hrdinu Veľkej vlasteneckej vojny boli po ukončení 2. svetovej vojny prevezené a uložené na vojenskom cintoríne Kalvária v Užhorode.

Trebišovčania navštívili Užhorod.

Foto: UM

Túto udalosť pred 68 rokmi si predstaviteľia mesta a štátnej správy, členovia SZPB a občania pripomínajú každoročne pri pietnom akte kladenia vencov na mestskom cintoríne v Trebišove, na ktorom je pochovaných 267 červonoarmejcov. Je dávnou tradíciou, že každý rok delegácia z Trebišova ide vzdať hold tomuto hrdinovi Veľkej vlasteneckej vojny na spomínaný cintorín do Užhorodu. Tohtoročná delegácia bola v zložení Rastislav Petrovič, prednosta Obvodného úradu, Milan Urban, predseda ObIV SZPB, Ivan Kseňák, podpredseda a Milan Malý, tajomník.

Po prekročení hraníc našu delegáciu na území Ukrajiny privítal gen.plk. Mikola Mikolajovič Kozlovskij, hlavný ataman Zakarpatskej oblasti Ukrajinského zarubižného kozáctva, Generálneho štábu, a čestný predseda MUSUV, a genpor. Igor Ivanovič Zinčuk, predseda MUSUV v Užhorode. Po srdečnom privítaní sme spolu navštívili Generálny konzulát SR v Užhorode, na ktorom nás

(Pokračovanie na str. 2)

Na zamyslenie:

Spravodlivosť nedokáže na svete spôsobiť tolko dobra, koľko zla spôsobuje zdanie spravodlivosti.

ROCHEFOUCAULD

ISSN 03223-2018

9 770323 201002

04

Spomienka na oslobodenie Tisovca

(Dokončenie zo str. 1)

listov na kopanie zákopov a budovanie zátarasov. Len z Hnúšťa nasadili 600 ľudí a z Klenovca 200.

O strategickom význame Tisovca vedel aj veliteľ 40. armády genpor. F.F. Žmačenko, ktorý na dobytie Tisovca zvolil osvedčenú taktiku obchvatu. Od Muráňa postupovali vojská Červenej armády 51. streleckého zboru gen. Rumjanceva v súčinnosti s vojakmi 3. rumunskej pešej divízie brig. gen. Popesca a 6. pešej rumunskej divízie brig. gen. Marinesca smerom na Tisovec. Od Ratkovského Bystrého cez Trstie postupovala 1. rumunská divízia. Údolím rieky Rimavy postupoval na sever na Hnúšťa 50. strelecký zbor genmjr. Merkulova.

Nemcom hrozilo obklúčenie v Tisovci, preto po prelomení obrany za Hašavou vojakmi Červenej armády začali z Tisovca 27. 1. 1945 ustupovať v smere na Brezno. S útokmi vojsk Červenej armády, v rámci ktorej bojovali aj rumunské jednotky, vykonávali deštruktívnu činnosť aj v oblasti Tisovca partizánske jednotky, ktoré prepadávali nemecké pozície, zásekmi im znemožňovali zásobovanie aj ústup. Pre oslobodenie Tisovca bolo rozhodujúce prelomenie obrannej línie v noci z 27. na 28. 1. 1945 za Hačavou. Ráno 28. 1. 1945 prvosledové jednotky dosiahli okraj Tisovca a obchvatom cez Daxnerovu ulicu prenikli do mesta.

Prítomným sa prihovoral primátor Tisovca Peter Mináč.

Foto: M. Slabej.

Nemci pri svojej obrane využívali vybudované obranné postavenia, ktoré práve proti nim vybudovali povstaleckí vojaci a partizáni pri obrane v období od 29. 8. 1944 do októbra 1944, či už od Rimavskej Soboty, Dielika či Ratkovej.

Aj sloboda Tisovca bola vykúpená krvou padlých 30 vojakov Červenej armády, 16 rumunských vojakov, šiestich vojakov povstaleckej armády a piatich partizánov. Pri oslobodzovaní Tisovca bolo zabitých 25 Nemcov a štyria maďarskí vojaci.

Okupácia však stála Tisovec 67 zavlčených občanov do koncentračných táborov, 60 bolo zabitých počas SNP, dvaja ostali nezvestní a traja padli v boji proti fašistom mimo Slovenska.

Medzi mladými osloboditeľmi boli

prevažne mladí vojaci, ktorých túžbou bolo prežiť útrapy vojny a po jej skončení sa vrátiť k svojim blízkym. No ako uvádzajú čísla, mnohí padli za slobodu ďaleko od svojich domovov. Ich strata spôsobila veľký útlak blízkym, najmä matkám, ženám, deťom a otcom.

Málokto vie, že osloboditeľov 28. januára 1945 privítal a poďakoval zhromaždeným obyvateľom a vojakom –červenoarmejcom už v pokročilom veku v ruskom jazyku sám Samuel Daxner a rumunským vojakom v ich rodnom jazyku tiež Vladimír Daxner.

Nech hrôzy vojny a ich obeť sú mentom najmä nás, čo sme tieto útrapy neprežili. Nech sú pamätníky obeť naším svedomím, aby sme nezabudli!

Jozef PUPALA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Oslobodenie Tisovca

„Zavialo vojnu do mesta Tisovec,
trpelo ňou každé mesto, obec,
celé Slovensko zachvátil žiaľ,
len Nemec si vojnu prial!“

Keď k Tisovcu sa ruské vojská blížili,
na Trstí Rumuni ľúty boj žili.
A keď konečne Tisovec na dosah mali,
hitlerovci ťažký boj rozpúťali.

Krutá noc 27. januára,
plameň života mladým ľuďom zhára.

Čas plynie, už treba postaviť sa im,
Nemcom i všetkým zlým,
v jeden deň sa Hačava aj Píla voľnými stali,
po Daxnerovej ceste vojská postupovali.

Na Dieliku, v bitke, zmrlo mnoho ľudí,
mnoho slovenských i rumunských rodín
za otcami smúti,
no nielen otcovia tam, i synovia mladí,
každý za to svojou biedou platí.

Však ráno celá chasa šťastná
krásou usmieva sa.

Tisovec je konečne slobodný,
no ľudia na tú vojnu dodnes nezabudli!

Patricia ZVAROVÁ
žiačka ZŠ Dr. Vladimíra Clementisa v Tisovci

Vzdali hold hrdinovi ZSSR

(Dokončenie zo str. 1)

milo privítala generálna konzulka Janka Burianová, ktorá sa pochvalne vyjadrila o našej cezhraničnej spolupráci a družobnom, až bratskom spojení s úžhorodskými priateľmi. Generálna konzulka sa pripojila k našej delegácii a spoločne sme si uctili položením vencov miesto posledného odpočinku nášho hrdinu.

Po tomto akte sa naša delegácia presunula do Sjurty v Užhorodskom rajóne Zakarpatskej oblasti, kde nás prijal silský starosta Arpad Ivanovič Puškár, člen MUSAUV, ktorý prejavil ochotu a záujem spolupracovať a nadviazať družobné styky s našimi starostami obcí v našom okrese, ktorí sú členovia SZPB.

Volejbalový turnaj v Kamienke

Keď pred 42 rokmi prišla hŕstka nadšencov s myšlienkou organizovania volejbalového turnaja na počesť oslobodenia obce Kamienka spod fašistického jarma, málokto predpokladal, že nadobudne nevídané rozmery. 42. ročník Volejbalového turnaja o putovný pohár oslobodenia obce Kamienka sa už tradične uskutočnil 2. a 3. februára v telocvični Základnej školy v Kamienke.

Volejbalovým turnajom si v Kamienke pripomenuli oslobodenie obce.

Foto: JF

Osem mužských a šesť ženských družstiev z Kamienky a hosťujúce družstvá z partnerskej obce Kamionka Wielka z Poľska zaručovali vysokú kvalitu športového podujatia. Už tradične sa turnaja zúčastnilo osem družstiev v kategórii mužov a šesť družstiev žien. V druhý deň turnaja sa už po siedmykrát uskutočnil miniturnaj „Družba“, ktorý je od roku 2007 súčasťou kamienského turnaja. Miniturnaj „Družba“ je nedeľnou súťažou troch ženských a troch mužských družstiev z obce Kamienka a družobnej obce Kamionka Wielka z Poľska a slúži na upevňovanie dobrých vzťahov spomínaných partnerských obcí. Súčasťou

nedeľného programu je aj pietny akt – polozenie vencov k pamätníku padlých a priateľské stretnutie delegácií obce Kamienka a gminy Kamionka Wielka z Poľska. Zvláštnosťou turnaja je, že účastníci musia byť obyvateľmi obce, prípadne ich predkovia boli obyvateľmi obce, pričom oni bývajú v iných lokalitách Slovenska.

Turnaj vyvrcholil spoločenským posedením pri gulášoch, speve a spomienkach v miestnej reštaurácii. Už teraz účastníci sa tešia na ďalší 43. ročník, ktorý sa uskutoční v obvyklom termíne.

Ján FOLVARSKÝ
člen RK OBV SZPB Stará Ľubovňa

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

27. JANUÁR

Švajčiarski predstavitelia vedeli už v máji 1942, že Židov likvidujú v koncentračných táboroch, napriek tomu v nasledujúcich mesiacoch sprísnilo azylovú politiku. Švajčiarski diplomati zhromaždili cez vojnu stovky listov, telegramov, fotografií a detailných správ, ktoré dokazovali nacistické zločiny, a odovzdali ich svojim predstaviteľom v Berne. Tamojšia vláda však odmietla prijať tisíce ľudí, zväčša Židov, ktorí sa snažili utiecť z nacistami okupovanej Európy. Prezident Ueli Maurer pri príležitosti Medzinárodného dňa spomienky na obeť holokaustu síce pochválil Švajčiarsko za jeho neutrálnu úlohu počas vojny, no viaceré ži-

dovské organizácie ho kritizovali za to, že nespomenul tých utečencov, ktorých Švajčiari vyhnali v ústrety istej smrti.

28. JANUÁR

Eurokomisárka pre vnútorné záležitosti, Švédka Cecilia Malmströmová varovala pred najvyššou úrovňou násilného extrémizmu v Európe. Podľa nej treba brániť naše hodnoty, ktoré sú ohrozované vo viacerých krajinách. „Sledujeme nárast xenofóbie, antisemitizmu, nenávisť a nacionalizmu. Nikdy od 2. svetovej vojny nemali extrémne a populistické sily taký vplyv na parlamenty ako dnes. V niektorých štátoch neonacisti dokonca sedia v zákonodarných zboroch,“

povedala podpredsedníčka Európskej komisie.

30. JANUÁR

Nemecko si pripomenulo 80. výročie nástupu Adolfa Hitlera

stalo sa VO SVETE
27. 1. – 9. 2. 2013

k moci. Prezident Paul von Hindenburg ho vymenoval 30. januára 1933 za ríšskeho kancelára a poveril ho vytvorením vlády. Krátko nato Hitler demontoval v krajine demokraciu. Čiernobiele fotografie vojnového zločinca

si môžu návštevníci pozrieť na výstave s názvom Berlín 1933. Na ceste k diktatúre, ktorú otvorila Angela Merkelová v bývalom sídle tajnej polície Gestapo, kde je dnes dokumentačné centrum Topografia teroru. Nacisti sa podľa kancelárky dostali k moci vinou zlých politických rozhodnutí: „Vzostup národného socializmu bol možný preto, lebo elita nemeckej spoločnosti s nimi spolupracovala a väčšina odvracala pohľad, jednoducho mlčala. Mysleli si, že týmto ťahom dajú nacistom opraty. Bol to fatálny omyl, všetko sa skončilo celkom inak.“

9. FEBRUÁR

Svokor odchádzajúceho českého prezidenta Václava Klauza

pôsobil počas 2. svetovej vojny ako vysoký predstaviteľ tajnej polície a osobne sa podieľal na prenasledovaní Židov na Slovensku. Denník Lidové noviny pritom poukázal na to, že Klausov syn nedávno za niečo podobné skritizoval súčasného ministra zahraničných vecí a neúspešného prezidentského kandidáta Karla Schwarzenberga. Jeho svokor Johann Hardegg bol totiž presvedčeným nacistom. Klausova manželka Lívia pochádza zo Slovenska. Jej otec Štefan Miština bol členom tajnej polície za éry Jozefa Tisa. Pracoval pre vtedajšiu Ústrednú štátnu bezpečnosť, centrálu tajnej politickej polície, ktorej jednou z úloh bolo zabavovanie židovského majetku. (ao)

V Ladomirovej hodnotili

Začiatkom februára sa v Ladomirovej konala členská schôdza ZO SZPB. Niesla sa v duchu významnej historickej udalosti, 68. výročia KDO. Tieto udalosti postihli aj túto poddukliansku obec. V obci 11. decembra 1944 vystupoval prvýkrát v oslobodenej vlasti Vojenský umelecký súbor a posledný raz tu dirigoval jeho zakladateľ Vít Nejedlý.

Na členskej schôdzi sa zúčastnili okrem 18 členov predsedu OblV SZPB Svidník J. Rodák a predseda HDK P. Gaľ. Schôdzu otvorila a viedla tajomníčka H. Ducárová, správu predniesol predseda J. Rudý. Spomenul prácu za obdobie od výročnej členskej schôdze, ktorá sa konala v minulom roku vo februári. Členov oboznámil s plánom práce na rok 2013. Pri príležitosti životného jubilea odovzdal pozdravný list Jolane Mňahončakovej.

Predseda OblV SZPB oboznámil členskú základňu najmä so závermi XV. zjazdu SZPB a taktiež s činnosťou oblastnej organizácie. V krátkosti spomenul aj vojnové a povojnové príbehy z knihy „Pozabudnutí hrdinovia“, ktorú nedávno vydal. Dodal, že v knihe sa nájdu aj osoby z ich rodnej obce a okolia. Niekoľko kusov daroval aj ZO SZPB.

V diskusnom príspevku som apeloval na členov ZO SZPB, aby pri príležitostiach, ako sú Deň víťazstva, SNP, KDO a iných, nezabudli na hrdinov 2. svetovej vojny a položením kytičky kvetov k pamätnej tabuli oslobodenia si uctili ich pamiatku. Oboznámil som ich s dvojtyždenníkom Bojovník a prvé dve tohtoročné čísla som poskytol k nahliadnutiu. Je v nich veľa článkov z nášho regiónu. Nezabúdame ani na našich jubilantov. Tajomníčka informovala, že jeden kus objednala pre organizáciu. Pripomenul som im aj získavanie nových členov, najmä mladých ľudí, detí vnúčať po pozostalých, a taktiež 3. ročník „Odbojárskej kvapky krvi“, ktorá sa uskutoční začiatkom mája. Oboznámil som ich s našou hudobnou skupinou „Odbojár 2011“, vedúcim ktorej je člen

Účastníci členskej schôdze v Ladomirovej.

Foto: P. Gaľ

zo ZO Svidník, 20-ročný Matúš Kičina.

Z diskusie členov ZO SZPB vyplynulo, že sa neorganizujú zájazdy na oslavy v Banskej Bystrici, Liptovskom Mikuláši, na Dukle, vo Svidníku a inde.

Zúčastňujú sa na nich vlastnými dopravnými prostriedkami, čo je v dnešnej dobe pridrahé. Spomenuli, že aj účasť by bola väčšia, s čím sme súhlasili.

OblV Svidník ďakuje výboru ZO SZPB v Ladomirovej

za dôstojnú prípravu členskej schôdze. Ako uviedol J. Rodák na záver, je to jedna z najlepších organizácií v pôsobnosti OblV SZPB. Do ďalšej zásluhnej práce im zaželal veľa síl.

Pavel GAĽ

SÚ stále aktívni

Zväz vojakov SR klub Nové Mesto nad Váhom (ZV SR klub Nové Mesto nad Váhom), mal 31. januára výročnú členskú schôdzu za rok 2012. Otvoril a viedol ju jeho podpredseda plk. v.v. Jozef Dvorštiak, ktorý privítal hostí a všetkých členov i sympatizantov.

Predseda klubu plk. v.v. Štefan Bumbál, odovzdal jednému členovi a dvom sympatizantom nové členské preukazy. Vo svojej správe okrem iného povedal: „Rok 2012 hodnotím pozitívne. Množstvo akcií, ktoré boli predmetom nášho plánu, bolo splnených. Opäť sme rozvíjali spoluprácu s ostatnými spoločenskými sesterskými organizáciami – OblV SZPB a Jednotou dôchodcov Slovenska. Zúčastňovali sme sa každej akcie sporej s významnými výročiami – oslobodenie miest a obcí Podbradlansko-podjavorinského regiónu, ale aj celoštátnych spomienkových osláv výročia oslobodenia našej vlasti a ukončenia II. svetovej vojny v Bratislave na Slavíne, SNP v Banskej Bystrici a výročia úmrtia M. R.

Štefánika na Bradle. Na akciách sme sa prezentovali vo vojenskej rovnošate, so znakom Zväz vojakov SR na rukávoch.“

Zároveň upozornil na plán akcií pre nasledujúci rok. „Chceme sa pravidelne stretávať pri rôznych akciách, vymieňať si názory a poznatky. Organizované akcie a naše stretávanie sú vzpruhou pre väčšinu z nás,“ zhodnotil a vyzdvihol získavanie nových členov a sympatizantov.

Činnosť ZV SR klub Nové Mesto nad Váhom v diskusii kladne hodnotil člen ÚR ZV SR a predseda klubu v Piešťanoch plk. v.v. Ján Paulech, ktorý povedal, že patrí medzi najaktívnejšie kluby na Slovensku. V súčasnosti má ZV SR klub Nové Mesto nad Váhom 114 členov a 11 sympatizantov.

Viliam SOLOVIČ

Zasadnutie ZV SR klub Nové Mesto nad Váhom.

Foto: V. Solovič

V Humennom opäť súťažili

V posledný januárový víkend sa v Humennom zišli početní účastníci na dvoch hodnotných akciách, ktoré podľa tohtoročného plánu svojej činnosti zorganizoval OblV SZPB.

Prítomní si nimi pripomenuli vyvrcholenie bojovej činnosti spojeneckých vojsk v zimných mesiacoch roku 1945, výsledkom ktorej bolo pred 68 rokmi dokončenie oslobodenia celého východoslovenského regiónu, ako aj význam demokratického a antifašistického povedomia pri výchove mladej generácie v zápase proti všetkým formám a prejavom súčasného extrémizmu. Na obidvoch podujatiach privítali aj priamych účastníkov protifašistického odboja v rokoch 1939–1945.

Najprv sa v sobotu 26. januára v Centre voľného času zišli na už tradičnom turnaji v stolnom tenise reprezentanti niektorých humenských základných a stredných škôl a členovia SZPB. Pri zelených stoloch svoje športové zápolenie vyskúšalo sedem štvorčlenných družstiev v troch kategóriách: I. žiaci základných škôl, II. študenti stredných škôl, III. seniori (odbojári).

Na druhý deň, v nedeľu 27. januára, priaznivé snehové podmienky umožnili sánkarské

preteky pre členov SZPB a ich rodinných príslušníkov. Nezabudnuteľné zážitky čakali na mnohých účastníkov v lokalite Pod Sokolejom v Humennom za bohatej účasti prizeraúcich sa divákov.

Súťažiaci i ostatní účastníci v úlohách trénerov a povzbudzovateľov ocenili vysokú športovú úroveň podujatí, hodnotné ceny, o ktoré sa cestou sponzorov postarali členovia predsedníctva OblV SZPB, ako aj „logistické“ zabezpečenie v podobe občerstvenia a najmä chutného guláša pre všetkých pretekárov i hostí.

Gabriela ROSIČOVÁ

Spomíname s úctou

Každoročne si spomíname na 20. február 1945 keď Nemci vo včasných ranných hodinách obsadili našu obec Dolné Vestenice, bunkre a hájovňu v Hradištnici, zapálili dom Jozefa Malíka a hájovňu, a za sprievodu bitky odvlákali občanov do školy a domy odvláčených vyrabovali.

Na gestapo do Bánoviec nad Bebravou zobrali 52 občanov. Po ďalšom šetrení boli muži odvečení do koncentračného tábora hlavne v Mauthausene a ženy väznené sčasti na gestape v Bánovciach a ďalšie na gestape v Trenčíne. Takto boli rozložené rodiny odvečených. Z mnohých rodín boli odvečení obaja rodičia. Úcta k postihnutým ro-

dinám bola o to väčšia, ak si uvedomíme, že v týchto ťažkých voj-

Nikto z občanov nemal istotu či sa tragédia 20. februára nezopakuje, či Nemci nebudú pokračovať aj v odvláčaní detí a ďalších rodinných príslušníkov, či trýznenie a rabovanie nebude pokračovať.

nových dňoch v mnohých rodinách pri nedostatku obživy zostalo bez rodičovskej starostlivosti 28–30 detí.

V koncentračných táborech trpeli rodi-

čia hladom, strachom o svoje životy a o životy detí doma. Nikto z občanov nemal istotu, či sa tragédia 20. februára nezopakuje, či Nemci nebudú pokračovať aj v odvláčaní detí a ďalších rodinných príslušníkov, či trýznenie a rabovanie nebude pokračovať.

Nuž preto táto spomienka, preto úcta, aby sme si uvedomili a podľa toho sa aj správali, že nedopustíme,

aby sa pod hrozbami fašizmu opakovali také dni, také tragédie, aké zažili naši občania 20. februára 1945.

Myslím si, že naše obavy nie sú neopodstatnené, keď rasové útoky sa objavujú čoraz častejšie, nielen v našom okresnom meste Prievidza, ale i v mnohých miestach Slovenska.

Naša bolesť a súcit je o to väčšia a nezabudnuteľná, keď 11 našich občanov sa z koncentračného tábora Mauthausen k svojim rodinám nikdy nevrátilo, zahynuli priamo v koncentračnom tábore.

N. MATEJČKOVÁ
predsedníčka ZO SZPB, Dolné Vestenice

Stalingrad – nádej pre celý svet

Zdalo sa, že hitlerovských fašistov pred ich snahou o svetovú vládu nezastaví žiadna sila.

Začiatkom novembra 1942 mali fašisti na sovietsko-nemeckom fronte celkom 6,2 milióna vojakov, vyše 70 000 diel a mínometov, 6600 tankov a samohybných diel, 3500 bojových lietadiel a 194 lodí.

Červená armáda mala k dispozícii o 100 000 vojakov menej, 72 500 diel a mínometov, 6014 tankov, 3088 bojových lietadiel. V oblasti Stalingradu na oboch stranách viac ako milión vojakov. Takéto množstvo bojovej techniky nebolo nasadené nikde v dejinách vojen. Stalingradská bitka trvala viac ako pol roka. Prvá obranná – ústupová etapa trvala od 17. 7. 1942 do 18. 11. 1942 a útočná etapa od 19. 11. 1942 do 2. 2. 1943, kedy bola ukončená likvidácia obkľúčených fašistov aj s veliteľom, polným maršalom Paulusom.

Počas prielomu medzi Donom a Volgou a obkľúčená fašistov

pri Stalingrade stratili fašisti viac ako 1,5 milióna vojakov, okolo 3500 tankov a samohybných diel, 12 tisíc diel a míno-

Označiť akúkoľvek vojnu za nezmysel a počin proti ľudskosti by mal každý zdravý človek. Obete vojny sú vždy mimo aktérov ich rozpútania, preto žiadna vojna nie je v záujme obyčajných ľudí.

metov, takmer 3000 bojových lietadiel a množstvo inej bojovej techniky.

Fašistické Nemecko stratilo v bitke o Stalingrad takmer štvrtinu údernej sily sústredenej na východnom fronte. Vo svojich vojnových spomienkach fašistický generál Westphal na túto bitku spomína: „Poražka pri

Stalingrade vyvolala zdesenie v nemeckom ľude a jeho armáde. Nikdy predtým v celých nemeckých dejinách nezahynulo takým strašným spôsobom toľko vojska.“

Joachim WIEDER v roku 1962 v knihe o stalingradskej bitke dodal: „Stalingrad bol medznikom minulej vojny... Golgota

nemeckej armády na brehoch Volgy zatienila všetky vojenské tragédie minulosti.“

Po vojne však „renovaní historici“ najmä zo západnej pologuli tvrdili, že ťažisko bojov v 2. svetovej vojne niesli západný front a spojenci v Tichomorí.

Vrcholom je tvrdenie amerického špecialistu na 2. sve-

tovú vojnu generála Walkera, že „Stalingradská bitka vôbec neexistovala, že bitka na Volge je iba propagandistický výmysel komunistov“! Nuž, nech si každý súdny človek urobí úsudok. Nečudujme sa potom, že dnešní „múdri“ profesori na istých ostrovoch popierajú holokaust, alebo prezidenti niektorých „demokracií“ popierajú existenciu fašistických koncentračných táborov.

Ale aj na západe boli a sú normálni politici, či osobnosti, ktorí o Stalingrade prehlásili aj takéto vyjadrenia:

Franklin Roosevelt, prezident USA počas 2. svetovej vojny, prehlásil: „Slávne víťazstvo pri Stalingrade zastavilo fašistickú agresiu a stalo sa zvratom vo vojne... Je jasný fakt, že Rusi likvidujú viac vojakov fašistických armád, ničia viac jeho zbraní a výzbroje ako ostatných 25 štátov protifašistickej koalície dokopy... Červenej armáde

a ľudu Sovietskeho zväzu patrí večná česť a sláva.“

Jeho syn Eliot Rosevelt: „Správy zo Stalingradu boli pre nás všetkých posilňujúcim liekom“.

Nuž vďaka Vám, hrdinovia od Stalingradu, odkiaľ zazneli salvy k začiatku aj našej slobody. No cesta do Berlína ešte stála milióny obetí a viac ako 2 roky.

Môžeme mať na tie-ktoré udalosti rozdielne názory, no verím, že označiť akúkoľvek vojnu za nezmysel a počin proti ľudskosti by mal každý zdravý človek. Obete vojny sú vždy mimo aktérov ich rozpútania, preto žiadna vojna nie je v záujme obyčajných ľudí.

Nech je memento budúcich generácií nezmyselná obeť viac ako 22 miliónov obetí bývalých krajín ZSSR a 50 miliónov životov v 2. svetovej vojne, posledného svetového fašistického besnenia.

J. PUPALA
(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Biela garda

V jednom fejtóne, ktorý napísal Michail Afanasievič Bulgakov, sa spytuje ženička svojho muža:

– „Prečo je v Moskve toľko vrán?“
– „Lebo holuby odleteli do Itálie“, odpovedal jej manžel.

V tejto odpovedi akoby sa skrývala túžba Bulgakova, odletieť niekde do civilizovanejšieho sveta, ako bolo v tých časoch Rusko. Nepodarilo sa mu to, a tak aspoň neprišlo Rusko o veľkého spisovateľa. Ktovie, či by dokázal v inej krajine napísať taký skvelý román, ako bola „Biela garda“. Myslím si, že iba vďaka tomu, že prežil všetko to, čo sa odohralo v Kyjeve počas rokov 1918-19, vyvolalo v ňom rozhodnutie vydať o týchto časoch svoje svedectvo. Vďaka tomu sa stal slávnym a uznávaným nielen v Rusku, ale aj vo svete. Jeho knihy, jeho „Biela garda“, sa znova a znova vydávajú vo všetkých

končinách sveta. Je to dôkazom toho, že Bulgakov právom patrí aj do tohto tisícročia. Na Slovensku vyšla „Biela garda“ naposledy v minulom roku, vo vydavateľstve Európa, v edícii Premena. Preklad Ivan Izakovič. Vidno, že ani naši vydavatelia sa neobávajú podnikateľského neúspechu pri vydávaní podobnej literatúry.

Za bieleho dňa boli lynčovaní dôstojníci, židia alebo prívrženci predchádzajúcej armády. Život človeka nemal žiadnu cenu.

Neživím sa písaním recenzii, no k týmto riadkom o Bulgakovovi a jeho knihe ma inšpiroval aj štvordielny seriál pod názvom „Biela Garda“, ktorý nedávno odvysielala Ruská televízia. Znechutený vraždiacou reklamou v našej televízii, využil som možnosti Internetu a pozrel som si novo sfilmovaný dej očami súčasných filmových tvorcov. Režisér Sergej Snežkin ma počas štyroch večerov vtiahol do strašných čias občianskej vojny, o ktorej tak vynikajúco písal Bulgakov. Neľutu-

jem aj kvôli tomu, že som sa znova stretol s postavami, ktoré stvárnil napr. známy herec Konstantin Chabenskij, ktorého už poznáme z filmu „Admirál“, ale zaujal aj Nikolaj Jfremov, Jvgenij Ďatlov a ďalší. Škoda, že nás naša televízia, tak dôkladne chráni pred filmovou tvorbou z Východu a ponúka nám iba kriminálky, násilie, burzy, doláre, akoby normalných ľudí už

nič inšie nezaujímalo. Dost' často mi tento spôsob života, premietnutý do filmov, pripomína „Hotel Paradise“. Aj tam sa iba intrigovalo, stále sa niekto spájal s niekým proti niekomu... Zachytiť však obdobie občianskej vojny si už vyžaduje predsa len viac práce a viac talentu, aby sme čitateľa a diváka zaujali.

– „Napíšem knihu, z ktorej bude teplo aj na nebesiach“, sľúbil svojim čitateľom Bulgakov, skôr než sa pustil do písania. Aj sa tak stalo. V Kyjeve sa v tom

čase, ktoré opisuje, odohrávali strašné veci. V priebehu necelých dvoch rokov sa tu vystriedali vojská Nemcov, hajtmána Skoropodského, monarchistov, bolševikov i petľurovcov... prítomnosť každého z nich priniesla popravy a strašné pogromy v meste. Za bieleho dňa boli lynčovaní dôstojníci, židia alebo prívrženci predchádzajúcej armády. Život človeka nemal žiadnu cenu. „Ešte aj za sto rokov budú ľudia s hrôzou spomínať na tieto časy“, predvídal Bulgakov. Aj sa tak stalo. Budú však nielen spomínať, ale sa budú aj obávať z toho, aby sa už nikdy nič podobného nezopakovalo. Aj keď už uplynulo takmer sto rokov od tých čias, nie som presvedčený o tom, že sme múdrejší a civilizovanejší, ako boli naši predkovia. Len si všimnime, koľko zloby a nenávisť je medzi politikmi, ale aj medzi obyčajnými ľuďmi, z ktorých politika robí nepriateľov. Občas si myslím, že ak by sa objavil nejaký „Petľura“ aj v našich končinách, stačila by iba iskra a potečie krv. Rudolf SLEZÁK

Venujte 2% dane SZPB

Do zoznamu príjemcov 2% zo zaplatenej dane sa zaregistroval aj Slovenský zväz protifašistických bojovníkov. Nakoľko ide o jednu z mála možností, ako môžeme získať finančné prostriedky na našu činnosť, dovoľujeme si Vás požiadať o podporu našich aktivít darovaním 2% z Vašej dane z príjmov.

Poukázaním podielu Vašej dane môžete podporiť našu činnosť orientovanú na obhajobu a rozvíjanie hodnôt boja proti fašizmu, Slovenského národného povstania, za mier a slobodu v rokoch 1938–1945, ochranu a obnovu pamätníkov, výchovu a vzdelávanie k tolerancii, demokracii, rešpektovaniu tradícií a histórie slovenského národa.

Obraciam sa na Oblastné výbory SZPB, aby získavali darcov 2% dane v prospech zväzu, a tak pomohli získať alternatívne zdroje pre našu činnosť.

Identifikačné údaje:

Názov: Slovenský zväz protifašistických bojovníkov, Ústredná rada
Sídlo: Štúrova 8, 815 72 Bratislava
Právna forma: Občianske združenie
IČO: 00177431

Chrípku si možno pomýliť aj so silným prechladnutím

Mnoho ľudí si mylí chrípku so silným prechladnutím, avšak chrípka je zvyčajne vážnejšie ochorenie. „Príznaky bežného prechladnutia trvajú kratšie a komplikácie ako zápal pľúc sa vyskytujú zriedka,“ poukázala hovorkyňa Úradu verejného zdravotníctva (ÚVZ) SR Lenka Skalická. Lekár podľa jej slov zvyčajne určuje diagnózu chrípky na základe klinických príznakov. Potvrdiť vírus chrípky umožňujú laboratorné testy z výterov hrdla alebo nosa.

Ako viaceré vírusových ochorení, chrípka sa musí vyležať. „Odporúčané sú lieky na tlmenie bolesti hlavy, svalov a zníženie teploty. V prípade ťažkých priebehov indikujú lekári podávanie antivirov. Dôležitý je tiež zvýšený príjem tekutín a vitamínov,“ priblížila Skalická.

Z hľadiska získania chrípkovej infekcie, ktorá v tomto období potrápila tisíce Slovákov, sú rizikovou skupinou osoby so zníženou imunitou a deti predškolského veku. Z hľadiska závažnosti priebehu ochorenia sú to osoby s rôznymi chronickými ochoreniami, napríklad kardiovaskulárneho systému, metabolickými ochoreniami a chronickými ochoreniami dýchacích ciest. Čo sa týka možných komplikácií chrípky, ďalšou rizikovou skupinou je staršia populácia.

Vírus chrípky sa šíri predovšetkým vzduchom pri kašľaní a kýchaní. Prevencia vzniku a šírenia chrípky a chrípke podobných ochorení sa zameriava na zabránenie prenosu vírusov z chorého na zdravého človeka, ako aj na posilnenie celkovej odolnosti organizmu. Z hľadiska ďalšieho šírenia infekcie je veľmi dôležité obmedzenie kontaktu s ostatnými ľuďmi počas trvania príznakov ochorenia. Chorí by mali používať papierové vreckovky jednorazovo, po použití ich zahodiť a umyť si ruky.

Chrípka je infekčné ochorenie vyvolané vírusom. Klinicky prebieha ako akútne zápalové ochorenie horných dýchacích ciest. „Jej nástup je obvykle náhly, z plného zdravia. Často začína zimnicou, bolesťami hlavy, teplota stúpa na 39 až 40 stup-

Pri chrípke lekári odporúčajú lieky na tlmenie bolesti hlavy, svalov a zníženie teploty.

Ilustr. foto: TASR – H. Mišovič

ňov. Chorý má bolesti svalov a kĺbov, suchý, dráždivý kašeľ, nádchu, pocit sucha a škriabania v hrdle,“ priblížila Skalická.

Ku klinickým príznakom dochádza za jeden až tri dni od infekovania sa. Pokiaľ nevzniknú komplikácie, príznaky po troch

až piatich dňoch odznejú. K úplnému uzdraveniu obvykle dôjde do dvoch až štyroch týždňov od prvých príznakov. **red TASR**

Príchod oslobodenia na Liptov

Na začiatku roku 1945, pri postupe oslobodzovacích vojsk z východu, bola 30. 1. 1945 oslobodená obec Dovalovo, teraz mestská časť Liptovský Hrádok, a 31. januára 1945 mesto Liptovský Hrádok. 68. výročie oslobodenia si v meste Liptovský

Hrádok pripomenuli 31. januára položením venca k pamätníku stretnutia armád. Po príhovore primátora mesta zaspomínal na oslobodenie Liptovského Hrádku člen predsedníctva oblastného výboru SZPB v Liptovskom Mikuláši Matej Štepiť, kto-

rý mal vtedy 13 rokov. Na oslavách oslobodenia obce sa zúčastnili členovia ZO SZPB, ktorí sa po ukončení stretli v kultúrnom dome na členskej schôdzi, kde si po zasadnutí pri malom občerstvení pozreli dokument, s ktorým súťažné družstvo žiakov ZŠ Matejovie, Liptovský Hrádok, vyhralo 5. ročník „Povstaleckej histórie Liptova“, organizovanej Obľv SZPB v Liptovskom Mikuláši.

Po oslobodení Liptovského Hrádku a postupe oslobodzovacích vojsk na západ bolo 3. februára oslobodené Okoličné, vtedy predmestie Liptovského Mikuláša, kde sa front zastavil na dva mesiace do oslobodenia Liptovského Mikuláša. Každoročne si obyvatelia teraz mestskej časti Liptovského Mikuláša – Okoličné pietnym aktom kladenia vencov pripomínajú pamiatku padlých a oslobodenie Okoličného pri pamätnej tabuli.

V tomto roku mesto Liptovský Mikuláš v spolupráci s Obľv a ZO SZPB v Liptovskom Mikuláši zorganizovalo

oslav 68. výročia oslobodenia Okoličného v dvoch dňoch. Na ZŠ Okoličianska sa 31. januára uskutočnil na počesť oslobodenia Okoličného florbalový turnaj žiakov. Súčasne s turnajom sa pre žiakov uskutočnila beseda s priamym účastníkom II. svetovej vojny Pavlom Chrapčiakom, predsedom Obľv SZPB v Liptovskom Mikuláši. Besedu iniciovala učiteľka dejepisu A. Luptáková s riaditeľkou ZŠ Ľ. Sedliakovou s cieľom povedať žiakom históriu nášho národa v boji proti fašizmu v II. sv. vojne.

Po priblížení postupu frontu od Popradu až po oslobodenie Okoličného P. Chrapčiak žiakom zodpovedal na otázky a porozprával aj o svojich zážitkoch z vojny a SNP. Žiaci si mohli pozrieť aj pamätne medaily, ktoré dostali účastníci II. sv. vojny, udeľované k výročiam oslobodenia a SNP.

Pietny akt kladenia vencov k pamätníku v Okoličnom sa uskutočnil 1. februára. Po hymne sa k účastníkom, ktorých sa zišlo asi 40, prihovorili zástupca primátora Jozef Repaský a predseda Obľv SZPB Pavol Chrapčiak. Klub dôchodcov zo sídliska Podbreziny-Okoličné prispel k pietnej spomienke zaspievaním piesní.

Ján MACHOVIČ

Na besede pri príležitosti oslobodenia si žiaci pozreli aj významy.

Foto: jm

Ocenenie pre Pavla Brndiara

Predsedníctvo Oblastného výboru SZPB v Rimavskej Sobote zasadalo po prvý raz v tomto roku 31. januára. Pozvanie naň prijal aj predseda SZPB Pavol Sečkář.

Okrem kontroly plnenia úloh v roku 2012 so zameraním na priebeh spomienkových osláv 68. výročia oslobodenia miest a obcí Gemera podali správu o svojej činnosti za uplynulý rok ZO SZPB Čierny Potok a ZO

SZPB Klenovec, ktoré patria medzi najaktívnejšie v pôsobnosti Obľv SZPB Rimavská Sobota.

Predseda SZPB Pavol Sečkář vo svojom obsiahlom príhovore informoval účastníkov zasadnu-

tia o výsledkoch rokovaní s najvyššími ústavnými činiteľmi, ako aj o prijatí priamych účastníkov protifašistického odboja prezidentom Ivanom Gašparovičom.

Na návrh ÚR SZPB odovzdal Pavol Sečkář predsedovi Obľv SZPB v Rimavskej Sobote a členovi ÚR SZPB Rad I. stupňa M. R. Štefánika Pavlovi BRNDIAROVÍ za dlhoročnú aktívnu prácu v SZPB so želaním pevného zdravia a priania elánu práci v SZPB v ďalšom období. Ocenenie dostal pri príležitosti okrúhlych 70. na-

rodenín. Za Obľv SZPB v Rimavskej Sobote predniesla za celé predsedníctvo jubilantovi

„zdravicu“ tajomníčka výboru Mariana Velechová. **J. PUPALA**

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Oslávencovi predniesla zdravicu Mariana Velechová.

Foto: jp

Konto Bojovník

Prispajte aj vy na konto Bojovník a symbolicky pomôžte dvojtýždenníku antifašistov, ktorý vydáva SZPB. Číslo účtu pre čitateľov, ktorí by radi prispeli na Konto Bojovník, je 63831012/020, variabilný symbol 035. **Dakujeme**

Slovenský zväz protifašistických bojovníkov

Beseda o holokauste

V súlade s plánom práce ZO SZPB v Štúrove sme si pripomenuli 68. výročie oslobodenia koncentračného tábora v Osvienčime. Pri tejto príležitosti sme usporiadali besedy na slovenskej a maďarskej základnej škole a gymnáziu v dňoch 30. 1. a 31. 1. 2013, ktorých sa zúčastnilo okolo 140 žiakov spolu s učiteľským zborom.

Besedy sa zúčastnili pplk. Vojtech Engel, Marta Holováčová, Róbert Šimurka a Jozef Marunič.

O svojich zážitkoch v II. sv. vojne hovoril pplk. Vojtech Engel, pripomenul svoju cestu od narukovania k maďarskej armáde, zbehnutie k partizánskej skupine a spomenul boje v oblasti medzi Štúrovom a Kamenínom. Žiaci nemo počúvali jeho rozprávanie o tankovej bitke, ktorá bola jednou z najväčších v II. sv. vojne.

Po jeho vystúpení sa ujala slova pani Marta Holováčová, ktorú v 18 rokoch vyviezli v „dobyččiakoch“ do koncentračného tábora v Osvienčime. Hovorila o ponižovaní, po-

vinnosti nosiť židovskú hviezdu, zbavení majetku a sústredení do get. V koncentračnom tábore prišla o otca a brata. Najhoršie pre ňu bola bitka, hlad a smäd. Za svoju záchranu vďačí tomu, že bola nasadená na prácu v jednej fabrike, kde ju zastihlo oslobodenie. Napriek všetkým útrapám necíti v srdci nenávisť a pomáha jej to, že sa môže podeliť s týmito strašnými spomienkami. V očiach žiakov, ktorí intenzívne prežívali jej rozprávania sa objavili slzy.

Po nekonečných otázkach, na ktoré odpovedali diskutujúci, bola beseda ukončená. ZO SZPB bude v organizovaní besied pokračovať na SOŠ a I. SOŠ v Štúrove. -nič-

Vierozvestcovia v Rimavskej Sobote

Pri príležitosti 1150. výročia príchodu vierozvestcov CYRILA a METODA do Nitry pripravili spoločnú výstavu Klub výtvarných umelcov a teoretikov, výtvarný odbor Matice Slovenskej a domy Matice Slovenskej v Nitre, Rimavskej Sobote, Prievidzi a Košiciach – unikátnu výstavu umeleckých diel slovenských autorov k tomuto významnému jubileu. Po Nitre výstava doputovala 17. januára do Gemersko-Malohontského múzea v Rimavskej Sobote.

Výstavu otvorila riaditeľka múzea Oľga Borová a úvodný príhovor predniesol kurátor výstavy, predseda Klubu výtvarných umelcov a teoretikov a predseda Výtvarného odboru Matice Slovenskej Ladislav Skrak. Ocenil najmä tú skutočnosť, že v takomto širokom spektre diel sa obdobná výstava na Slovensku ešte neuskutočnila. Svoje diela do putovnej výstavy poskytli národní umelci – sochári Klára PATAKIOVÁ, Ján KULICH a Tibor BARTFAY a maliari Stanislav HARANGOZÓ, Ľubomír ZELINA, Zuzana HLOŽNÍKOVÁ a ďalší. Osobitnú pozornosť zaujal najmä vzácny hosť, autor troch vystavujúcich drevených plastík Cyrila a Metoda, sv. Gorazda a sv. Bystríka, nositeľ európskej ceny za umenie udelenej mu v roku 2009 ak. sochár Štefan PELIKÁN, mimochodom člen SZPB. Majster Pelikán má k nášmu Gemeru – Malohontu vrelý vzťah. Je autorom kovového reliéfu maršala

R. J. Malinovského, inštalovaného na budove v Tornali, kde mal maršal svoj štáb počas decembra a januára 1944, reliéfu a busty grófa Hanvahiho, inštalovaného v kaštieli v obci Chanava, a v roku 2011 vystavoval svoje diela týkajúce sa najmä portrétov antifasistov v Tornali. Okrem spomínaných autorov a ich diel týkajúcich sa vierozvestcov sú vystavené aj busty Milana Rúfusa, M. R. Štefánika, Ľudovíta Štúra a štúdijná socha Svätopluka od majstra Jána Kulicha.

Všetci hostia si prezreli unikátne vystavované diela vrátane niekoľkých knižných publikácií týkajúcich sa predmetnej výstavy.

Kto prejaví záujem pozrieť si túto výstavu, má na to príležitosť do konca februára. Výstava z Rimavskej Soboty poputuje do Prievidze a v lete do Košíc. Ak všetko dobre dopadne, z Košíc by výstava mala putovať do Ríma.

J. PUPALA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Oslobodenie Zámutova

Základná organizácia SZPB v obci Zámutov pri Oblastnom výbore. SZPB vo Vranove nad Topľou si 19. januára pripomenula oslobodenie svojej obce položením venca k pamätnej tabuli osloboditeľom. Slávnostný príhovor pri pamätnej tabuli k účastníkom predniesol starosta obce. Medzi ostatnými pripomenul, že generácia svedkov vojnového konfliktu i generácia našich rodičov odchádza, ale ohne na mno-

hých miestach sveta tlejú i horia. Strážme si a myslíme na svoju budúcnosť. O to nás žiadajú tisíce mŕtvych, ktorí našli svoj pokoj v našej zemi a my sklonení nad ich hrobmi ich prosíme, aby odpustili tým, čo ich zabili. Patria k nám, sú to naši pokrvní bratia. Česť ich pamiatke. S dobrým pocitom peťty a vďaka sa zúčastnení členovia SZPB v Zámutove vrátili do svojich domovov.

Za ZO SZPB v Zámutove predseda Dušan MATTA, Mária OCILKOVÁ

Účastníci osláv oslobodenia v Čiernom Balogu.

Otvorenie výstavy v Rimavskej Sobote.

Foto: jp

Žiaci v Štúrove so záujmom počúvajú.

Deň oslobodenia obce Pohorelá rumunskou armádou si 29. januára pripomenuli občania pietnym aktom.

Primátorský punč

Ešte v čase predvianočnom na Divadelnom námestí v Martine lákal okoloidúcich občanov svojou voňou Primátorský vianočný punč. Táto tradícia funguje už päť rokov.

Vďaka punču sa mohol každý zahriať a prispieť dobrovoľným

príspevkom s vedomím, že finančné prostriedky budú použité pre choré detičky. Po dohode s vedením mesta pri vydávaní Primátorského punču sa zúčastnili aj členky Oblastnej organizácie SZPB Martin: Marta Majeriková, Valéria Hurtová a Júlia Ďuricová.

Hlavnou úlohou tejto akcie bolo vyzbierať finančné prostriedky na detskú kliniku a zároveň sa na chvíľu zastaviť na neformálne stretnutie s občanmi v čase, keď majú ľudia k sebe akosi bližšie ako po iných všedných dňoch. Na ďalšom ročníku Primátorského punču určite členovia zväzu nebudeme chýbať. Š. TICHÝ, oblv SZPB Martin

Foto: R. Hlaváčik

...ali vojnové zážitky.

Foto: nič

V Rimavskej Sobote vystavujú významní slovenskí umelci.

Foto: jp

Príchod slobody do Č. Balogu si pripomenuli pietnou spomienkou.

Foto: R. Hlaváčik

Pietna spomienka v Čiernom Balogu

V posledných januárových dňoch si občania Horehronia, Brezna, Čierneho Balogu a ďalšie obce pripomenuli 68. výročie oslobodenia od nemeckého vojska.

V nedeľu 27. januára si za mrazivého počasia občania rôznych vekových kategórií, v počte viac ako 100, po pietnych aktoch položenia kytíc kvetov pri pamätníku padlých v 2. svetovej vojne v Čiernom Balogu a na cintorínoch Skalica a Tlstý Javor pripomenuli 68. výročie oslobodenia Čierneho Balogu pochodom na lyžiach z Tlstého Javora a pešo zo Skalice do Páleníčného pod Krátky Bán k pomníku smrteľne raneného Jozefa Schona. Toto miesto je pamätné tým, že 28. januára 1945 tu zamedzili od Klenovca vstup nemeckému vojsku do Čierneho Baloga. Nasledujúci deň sa v obci ešte bojovalo. Do osady Krám prišlo od Brezna asi 120 Nemcov, ktorí vyrabovali domy a zapálili budovu Štátnych lesov. Partizánom sa ich nepodarilo vytlačiť. Čierny Balog bol oslobodený 29. januára

1945 príchodom sovietskej Červenej armády cez dolinu Šaling.

Po pietnom akte sa k účastníkom prihovorili starosta obce František Búdovec, tajomník OblV SZPB Brezno a ZO SZPB Čierny Balog Anton Póbiš a člen zastupiteľstva obce a organizátor pochodu Ivan Kučerák. Za prípravu trasy bolo vyslovené poďakovanie J. Klimentovi, za dobre upravené cieľové miesto a vytvorenie vatry obecnému úradu. Účastníci pochodu si minútu ticha uctili pamiatku zomrelého, 93-ročného priameho účastníka 2. svetovej vojny Jána Potkányho, ktorý mal v ten deň pohreb.

Po niekoľkohodinovej túre dobre padlo teplé občerstvenie poskytnuté obcou Čierny Balog. Na záver si pri partizánskej vatry účastníci tradične zaspievali pieseň „Cez balocké čierne hory...“.

Anton PÓBIŠ, taj. OblV SZPB Brezno

Hľadanie nových foriem práce

Výbor ZO SZPB v Senici sa ešte pred hodnotiacou členskou schôdzou zaoberal otázkou, ako svojich členov pripraviť na narastajúci boj, v ktorom neprajníci domáceho i zahraničného protifašistického odboja negujú všetko, čo bolo cieľom a nakoniec výsledkom ozbrojeného boja proti ľudáckemu režimu na Slovensku, ktorý preberal ideológiu talianskeho fašizmu a nemeckého nacizmu.

V našich stanovách i zjazdových dokumentoch čítame, že je našou povinnosťou verejne vystupovať proti extrémnym silám propagujúcim nacionalizmus, rasizmus, neoludáctvo, xenofóbiu. Podobne i v prejavoch našich zväzových funkcionárov sa hovorí, viac ako inokedy, o narastaní nebezpečenstva týchto foriem na Slovensku i za jeho hranicami.

Výbor pri vyhodnotení uvádzaných skutoč-

ností hľadal cestu, ako pripraviť svojich členov v prípade potreby verejne vystupovať. Členská schôdza, ktorá sa koná dvakrát do roka, nestará na to, aby sa vyjasnili niektoré otázky, ktoré rozširujú tzv. hejslováci, ich politológovia a ľudácki historici.

Výbor vo svojom zameraní na rok 2013 naplánoval pre svojich členov posedenie pri káve, na ktorom po úvodnom slove budeme diskutovať k problémovým otázkam. Takto sa budú dopĺňať a ujasňovať potrebné vedomosti, hlavne novoprijatým členom. Pri týchto posedeniach sa využijú náš časopis Bojovník, Ročenka odbojárov, krátke dokumentárne filmy a fotodokumentácia. Na týchto posedeniach budú témy: Aká si bola Slovenská republika? Holokaust, Úloha slovenských divízií v SNP a Boj o Karpaty.

Ladislav NEUWIRTH

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Foto: JI

V Zámutove si oslobodenie svojej obce pripomenuli položením venca k pamätnej tabuli osloboditeľom.

Foto: dm

Príchod slobody do Pohorelej

Príchod slobody do Pohorelej 29. januára pripomenuli pietnym programom ZO SZPB a Obecný úrad. Pri pamätníku sa v hojnom počte zišli odbojáři a občania našej obce. Pribeh osláv bol vyplnený hudobným programom, ktorý pripravili žiaci ZŠ MŠ a spevácka skupina folklórneho súboru Kráľova hoľa. K zúčastneným sa prihodil privítal ich na tejto významnej udalosti

starosta obce Jozef Kalman. Po ňom vystúpil s prejavom predseda ZO SZPB Ján Lakanda, ktorý pripomenul udalosti na konci II. svetovej vojny, ktoré spôsobili v tomto období mnoho príkoria a prenasledovania občanom nemeckými okupantami. Vyzdvihol odvahu niektorých v tomto období vplyvných občanov, ktorí sa postarali o zachránenie pred smrťou a odvedením do koncentračných táborov niekoľkých

našich občanov. V závere vzdal úctu a poklonu všetkým, ktorí položili životy v boji za slobodu a víťazstvo nad fašizmom. Oslavy podporil svojou účasťou aj predseda Obl. výboru SZPB Brezno Ján Šulej. Po skončení osláv sa odbojáři presunuli do budovy UaPPS, kde sa uskutočnila riadna schôdza ZO SZPB Pohorelej, spojená s neformálnou besedou na tému oslobodenia obce. **JÁN LAKANDA, predseda ZO SZPB**

Jozef G. Cincík

(8.3.1909–28.1.1992) – výtvarník, teoretik umenia

Všestranný umelec – výtvarník, historik umenia, polygraf, archeológ, pamiatkar, scénograf – Jozef Gabriel Cincík. Umelec, o ktorom sa dlhé roky na Slovensku nesmel hovoriť, lebo odišiel do exilu v Spojených štátoch amerických. Napriek zákazu sa naňho predsa nezabudlo.

Narodil sa 8. marca 1909 v rodine učiteľa Gabriela Cincíka, ktorého rodičia bývali v Kláštore pod Znievom. Po sobášii s dcérou veľkoobchodníka zo Sedmohradska nasledoval Gabriel Cincík manželku a presťahoval sa do obce Clopodia na rumunsko-srbskom pomedzí. Tam sa manželom narodili dvaja synovia, z ktorých jeden bol Jozef. Rodina žila v obci do vypuknutia prvej svetovej vojny, ale keď otec narukoval, matka sa rozhodla poslať deti k príbuzným na Slovensko. Chlapci bývali krátko v Trnave, potom sa presťahovali do Kláštora pod Znievom. Náznaky budúceho zamerania Jozefa možno pozorovať už v detstve, keď si u starej mamy s obľubou pozeral švabachom tlačenú modlitebnú knižku a obdivoval do nej povkladané obrázky a malú mosadznú pracku, ktorou sa zatvárala. Svet výtvarného umenia sa mu otváral aj u strýka Ferdinanda, učiteľa vo Vrútkach, ktorý bol široko-daleko známy ako amatérsky výtvarník. Robil drevoryty, ľudové grafiky a kresby, o ktoré sa synovec zaujímal s chlapčenskou zvedavosťou, ale neskôr sa stali predmetom jeho štúdia histórie. Na cestu do sveta bol dobre

vybavený, pretože u nich doma sa hovorilo niekoľkými jazykmi. Postupne sa naučil nemčinu, maďarčinu, rumunčinu, srbčinu a neskôr angličtinu i škandinávské jazyky. Na gymnáziu už bez väčších problémov čítal knihy v origináli. Popritom neúnavne kreslil a záľubu našiel v karikatúrach.

Po maturite na gymnáziu v Lučenci roku 1928 Jozef Cincík na želanie otca z vysnívanej cesty za umením načas odbočil a začal študovať na Právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. No bola to iba malá odbočka, lebo bol odhodlaný venovať sa v budúcnosti štúdiu dejín umenia. Praha bola preňho z tohto pohľadu ideálnym mestom, očarila ho architektúrou a bohatým kultúrnym životom. Našiel si tam veľa kamarátov, najmä medzi študentmi zo Slovenska. Bližšie sa spriatelil s viacerými maliarmi – Martinom Benkom, Kolomanom Sokolom, Ľudovítom Fullom, Milošom Alexandrom Bazovským a Cypriánom Majerníkom.

Po ukončení štúdia sa mladý Jozef Cincík, plný elánu, originálnych nápadov a chuti ich realizovať, vrátil do vtedajšieho kultúrneho srdca Slovenska – Turčianskeho Svätého Martina, kde si tiež našiel blízkych ľudí. Bol medzi nimi aj vyštudovaný architekt, neskôr divadelný režisér Ferdinand Hoffmann, s ktorým Jozef Cincík vytváral nové projekty. Obidvaja boli zamestnaní v Matici slovenskej, kde patrilo javisko Slovenského spevokolu. Pod ich

taktovkou sa v 30. rokoch stalo jedinečnou avantgardnou scénou.

Jozef Cincík kreativitu režiséra zdatne dopĺňal originálnymi scénografickými nápadmi. Vedel priam čarovať so svetlom a využívať na javisku rôzne svetelné efekty. V dramatisácii svetoznámej hry Eugena O'Neilla *Túžba*

Na snímke propagandistický záber deklarujúci priateľstvo medzi slovenským a nemeckým chlapcom, r. 1941, autor Jozef Cincík.

Reprofoto: TASR – M. Kapusta

pod brestami, kde hrala titulnú úlohu populárna Hana Meličková, napríklad rozdelil javisko na niekoľko scén, ktoré postupne zvyrazňoval intenzitou svetla. V tom čase to bolo niečo výnimočné. Po tomto úspechu nikoho neprekvapilo, že šikovného scenografa a naslovovzatého znalca slovenskej ľudovej tradície požiadala o spoluprácu fotograf Karol Plicka a český režisér Martin Frič, keď roku 1935 nakrúcali *Jánošíka*. Cincík do slávneho filmu vy-

tvoril niekoľko scén a vypracoval návrhy krojov.

Všetky tieto aktivity boli preňho skôr koníčkom, lebo popri práci tajomníka Umeleckého odboru Matice slovenskej a niekoľkých ďalších funkciách ešte študoval archeológiu a dejiny umenia na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. S veľkým zariadením organizoval v Martine aj výstavy, a nie hocijaké, lebo aj nimi chcel do mesta vniesť novú výtvarnú vlnu. Podarilo sa mu prehovoriť aj Kolomanu Sokola, aby vystavoval svoje najnovšie práce a pravidelné výstavy popredných výtvarníkov onedlho rezonovali nielen v meste, ale aj v širokom okolí, kde sa v tom období usadili viacerí slovenskí výtvarníci.

Obdivuhodná je aj publikačná činnosť Jozefa Cincíka, lebo si uvedomoval význam propagácie jednotlivých kultúrnych aktivít. V Prahe mu v roku 1932 vyšla knižná štúdia *Duch európskej palety* a neskôr napísal niekoľko ďalších diel týkajúcich sa dejín nášho výtvarného baroka. Súčasne sa zaoberal aj vývinom slovenskej grafiky a napísal knihy o maliaroch Martinovi Benkovi a Ľudovítovi Fullovi. Ďalšie osobnosti slovenského maliarstva už pred

odchodom do exilu nestihol spracovať, ale ani v zahraničí neprerušil kontakty so slovenským umením. V Matici slovenskej pracoval Jozef Cincík ako knižný ilustrátor a grafik a mal na starosti edičný program. Po vzniku Slovenskej republiky spolupracoval s výtvarníkmi na návrhoch nových mincí, bankoviek, štátnych symbolov, vyznamenaní, poštových známok.

Začiatkom roka 1945 bol Jozef Cincík poverený prípravami na odchod matičných činovníkov do emigrácie, dočasne pôsobil v Rakúsku a Taliansku, dva roky žil v Ríme, kde študoval významné historické objekty a hľadal súvis so slovenskými dejinami. V roku 1947 vycestoval do USA, kde vyučoval dejiny cirkevného umenia na benediktínskej škole v Spring Valley. Ako výtvarník interiérov riešil 130 kostolov, kláštorov, kaplniek a iných prevažne cirkevných objektov, napríklad Kostol sv. Cyrila a Metoda v Lakewood, Kostol sv. Benedikta v Clevelande. Okrem toho neúnavne písal štúdie, ktoré majú význam pre našu kultúrnu históriu. Nadviazal aj na predexilovú vydavateľskú a redaktorskú činnosť a pripravil do tlače diela viacerých slovenských autorov. Najdlhšie spolupracoval so spisovateľom Jánom Okál'om, ktorý mu roku 1980 venoval monografiu – *Pútnik dvoch svetov*.

O dva roky neskôr, 28. januára 1992, Jozef Cincík zomrel v Danville, ale jeho popol je uložený na Národnom cintoríne v Martine.

Jozef LEIKERT

V protifašistickom hnutí pokračuje v odkaze svojho manžela

Na severovýchode Slovenska, v malej dedine Kalnište, ležiacej takmer na juhu okresu Svidník, si v závere tohoročného januára pripomenula v kruhu svojich najbližších vzácné životné jubileum Zuzana Haleková. Dožila sa 90 rokov. Pri tejto nekaždodennej príležitosti ju navštívili a zablahoželali jej vzácní hostia.

V prvom rade to bol starosta Kalnišťa František Cauner. Jubilantku pozdravil, zaželal jej zdravie a spokojnosť a odovzdal jej kyticu kvetov a spomienkový darček. Pripomenul, že jubilantka s manželom Jozefom vychovali štyri dcéry a dvoch synov. Ich najstaršie dieťa má už 72 rokov. Jozef bojoval v 2. svetovej vojne proti fašistom a v ťažkých bojoch

pri Liptovskom Mikuláši bol pri explózii granátu zasypaný. Zranenia, ktoré v boji utrpel, zanechali na jeho zdraví trvalé následky. Bol dlhoročným členom našej odbojárskej protifašistickej organizácie. Keď v roku 1971 zomrel, jeho životná družka, manželka Zuzana, prevzala po ňom štafetu boja proti fašizmu a vyše 42 rokov je členkou Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov. Pri vzácnom životnom jubileu ju prišli pozdraviť aj zástupcovia z výboru jej základnej organizácie SZPB v Giraltovcich. Pozdravil ju predseda František Džalaj, zagrataloval jej a v mene Predsedníctva Oblastného výboru SZPB vo Svidníku jej odovzdali pozdravný list, kyticu kvetov a darčeky. Podobne

jej mnoho zdravia a spokojnosti zaželal aj tajomník základnej organizácie SZPB Ján Gdovin a Milan Sabolčík, člen SZPB. Zuzana Haleková napriek svojmu vysokému veku, neľahkému životu a zdravotným ťažkostiam je stále čulá a má jasnú myseľ. O tom svedčí aj jej rozprávanie, ktorým zaujala všetkých prítomných. Zuzanine spomienky ako keby počúval aj jej manžel Jozef, ktorého obraz visí na stene jej izby. Zaspomínala na svoju mladosť, na život s Jozefom a na to, ako sa im žilo pri neľahkej práci a starostlivosti o deti. Výrozprávala mnoho príhod. Okrem iných prítomných zaujala spomienka, v ktorej Zuzana zaspomínala, že keď ju pred tridsiatimi rokmi začalo trápiť zdravie, lekárka jej povedala, že to nie je až také vážne a že bude ešte dlho žiť. No Zuzana jej neverila a začala sa pripravovať na smrť. Má pripravený pomník na hrobe, v taške zbalené šaty a všetko potrebné. A obklopená láskou svojich najbližších, v dome svojho syna Jozefa a nevesty Veronky už tri desaťročia takto pripravená žije ďalej. Túto príhodu doplnil syn Jozef, ktorý

Jubilantka a gratulanti (zľava doprava) Ján Gdovin, Zuzana Haleková, František Cauner a Milan Sabolčík. V pozadí nevesta Veronka a syn Jozef.

Foto: fdž

povedal, že raz, keď prezerali jej šaty, pripravené do truhly, našli pod nimi zaujímavý list. V ňom im ich mamka Zuzana zopakovala, aby po jej smrti žili podľa pravidiel, podľa ktorých ich vychovala a zopakovala im základné poučenia. Je mnoho toho, o čom rozprávala jubilantka. To, že jej pamäť slúži výborne, nám dokázala, keď presne vypočítala svojich najbližších príbuzných. Povedala, že keby sa ku nej

všetci naraz zišli, musela by sa im pripraviť hostina ako na svadbu. Nuž ved' rátajme spolu s ňou. Povedala nám, že má 6 detí, 2 zaťov, 2 nevesty, 24 vnúčat, 58 pravnúčat a 3 prapravnúčence. Keď sa zamýšľame nad životom Zuzany Halekovej, smelo môžeme použiť známú vetu Boženy Němcovej: „Šťastná to žena.“ Ešte mnoho rokov želáme, pani Zuzana Haleková!

František DŽALAJ

Zuzane Halekovej blahoželá tajomník ZO SZPB Ján Gdovin.

Foto: fdž

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Bratislava 12:** Eva Kunošíková 65 rokov.
- **Bratislava 26:** Zuzana Herzková 86 rokov.
- **Bratislava 44:** Ing. Ladislav Svetlík 81 rokov.
- **Bratislava 46:** Ondrej Mesároš 91, Václav Čáp 88, Jiřina Babčanová 82 rokov.
- **Belá – Dulice:** Ján Plavec 86 rokov.
- **Banská Bystrica – Stred:** Mgr. Eva Holéciová 81 rokov.
- **Banská Bystrica – Uhlisko:** Anna Kubincová 80 a Gabriela Kamzíkova 70 rokov.
- **Banská Bystrica – Rudlová-Sásová:** Anna Ambrózová 84 rokov.
- **Banská Bystrica – Tr.SNP/A:** Lubomír Miartuš 80, Antónia

- Mašurová a Božena Kapustová 75 rokov.
- **Brezno 1:** Ondrej Sitarčík 91 a Elena Bubelínová 90 rokov.
- **Brezno 2:** Jolanka Ištvanová 70, Milan Weis a Ing. Peter Laubert 60 rokov.
- **Breznička:** Anna Škrdlová 91 rokov.
- **Breznička (okr.SK):** Helena Berežná 86 a Helena Džavoronková 83 rokov.
- **Brusnica:** Ján Čabala 70 a Ján Šafranko 65 rokov.
- **Bojnice:** Ludmila Rajecká 75 a Anna Krasčeniscová 65 rokov.
- **Blatnica:** Jaroslav Šimonides 82 rokov.
- **Cigef:** Helena Šušolová 96 rokov.

- **Čierna n/Tisou:** Ján Soták 91 rokov.
- **Čierny Potok:** František Krnáč 65 rokov.
- **Dunajská Streda:** Emília Novotná 83 rokov.
- **Dolné Vestenice:** Zuzana Humajová 89, Mária Dvončová 86, Štefan Chynoracký 81, Viola Balážová 65 a Lubomír Turanský 60 rokov.
- **Giraltovce:** Andrej Štefaník 83 rokov.
- **Hnúšťa:** Barbora Boráková 70 rokov.
- **Hrušov:** Margita Krišková 96, Anna Novotná 86, Katarína Kováčová 80, Ivan Kravárik 65, Danka Pappová a Vladimír Bednár 60 rokov.
- **Humenné 1:** Mária Šľachtová 83 rokov.
- **Hrachovo:** Magdaléna Sihelská 65, Júlia Uhrinová 50 a Michal Kýpeť 20 rokov.
- **Hronec:** Júlia Englérová 82, Dezider Gromus 80 a Pavol Gottlieb 75 rokov.
- **Kobeliarovo:** Zuzana Kováčová 83 rokov.
- **Kráľovský Chlmec:** Ján Drobňák 70 rokov.
- **Kurimka:** Mária Basistová 92 a Mária Božíková 86 rokov.
- **Lomné:** Mária Hrinková 84 rokov.
- **Liptovská Porúbka:** Eva Strnisková 70 rokov.
- **Liptovská Teplička:** Mária Bulavová 91 a Marta Knappová 81 rokov.
- **Liptovský Mikuláš:** Mária Krajčová 86 rokov.
- **Lehota p/Vtáčnikom:** Jozef Gašparovič 88 rokov.
- **Levice:** Alžbeta Marčeková 70 rokov.
- **Levoča:** Oľga Šuniarová 84, Verona Mitterová a Mária Ferencová 75 rokov.

- **Eubietová:** Bruno Filadelfi 82 a Elena Jamrišková 65 rokov.
- **Myjava:** Anna Marečková 82 rokov.
- **Martin – Sever:** Soňa Szépeová 75 rokov.
- **Martin – Juh:** Ladislav Nemček 89 a Miloš Bujdošik 82 rokov.
- **Martin – Priekopa:** Viliam Sitár 89 rokov.
- **Makovce:** Helena Hanáková 86 a Mária Jadlovská 81 rokov.
- **Mestisko:** Jozef Kanský 85 rokov.
- **Nitra – Horné mesto:** Juraj Simonides 89 rokov.
- **Nové Mesto n/Váhom:** Elena Poriezová 91, Mária Mazúrová a Vasil Chimčák 88, Božena Štukovská 83, Elena Pribrachová, Helena Ondrašovičová a Mária Čmaradová 80, Ján Kobelovský 75 a Ivan Vojtech 70 rokov.
- **Novosad:** PaedDr. Miroslava Bajusová, Mgr. Dušan Bajus 55 a Mgr. Jozef Jastrab 30 rokov.
- **Očová:** Zuzana Valušková 83, Margita Mulicová 80 a Ing. Juraj Bukvaj 65 rokov.
- **Poltár:** Helena Paprnáková 65 rokov.
- **Prievidza:** Emília Fidesová 90 a Jozef Hromada 82 rokov.
- **Púchov:** Irena Mikulová 81 rokov.
- **Prešov – Solivar:** Mária Čechová 85 a Helena Krištofová 60 rokov.
- **Pohorelá:** Anna Sýčová 93, Anna Sýčová-Kriváň a Anna Slizová 88, Anna Boháčová 86, Angela Malecká 80, Mária Kanošová 75 a Anna Kubandová 55 rokov.
- **Podhradie:** Ján Balšianka 89 rokov.
- **Považská Bystrica:** Anna Bachratá 89 a Karol Dubovan 88 rokov.

- **Rimavská Sobota 2:** Ladislav Sládek 85, Ján Černák 75 a Margita Šafránková 65 rokov.
- **Rimavské Brezovo:** Jolana Voliarová 88 rokov.
- **Sučany:** Božena Jamrišková 90 a Miloslav Pakán 88 rokov.
- **Stará Turá:** Anna Skalská 84, Gabriela Medňanská 65 a Bc. Zuzana Zigová 60 rokov.
- **Sečovec:** Anna Petrovská 87 a Anna Svatková 82 rokov.
- **Sklabiňa:** Anna Majerčíková 87 rokov.
- **Staškovec:** Mária Mulíková 87 rokov.
- **Stropkov:** Helena Berežná a Anna Potomová 87, Tomáš Mandula 65 rokov.
- **Svidník:** Helena Bartošová 84, Ján Kurečko 75, Mária Bilaninová a Jozef Pacolak 70, Pavel Lipčák 65 a Helena Škorčíková 60 rokov.
- **Trenčín 1:** Albína Mareková 87 a Anna Kovačková 75 rokov.
- **Trenčianske Teplice:** Anna Miklánková 91, Júlia Obrcianová 85 a Juraj Trokan 70 rokov.
- **Turany:** Paulína Muňková 87 a Elena Morgošová 85 rokov.
- **Trnava 1:** Mária Ryšavá 92, Mária Pekarovičová 91, Božena Kubincová 87, Božena Šišovská 84 a Eleonóra Plechlová 83 rokov.
- **Valaská:** Mgr. Ivan Karak 65 rokov.
- **Vígľaš:** Anna Huculová 93 rokov.
- **Vráble:** Karolína Síkorská 92 a Seréna Vorobjovová 86 rokov.
- **Vagrinec:** Helena Ducárová 70 rokov.
- **Žiar n/Hronom:** Eva Bačínka 65 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme!

Najstaršia členka

Dlhoročná členka ZO SZPB v Senci, Margita Koláriková, sa 11. januára dožila krásneho životného jubilea – 95 rokov. Pri tejto príležitosti jej ÚR SZPB udelila Medailu M. R. Štefánika II. stupňa za priamu účasť v domácom odboji, ktorú jej odovzdal predseda ObIV v Senci Z. Marton, členovia výboru I. Farkašová, J. Koczka a Z. Bacigálová. Aj

v mene členov ZO jej zaželali do ďalšieho života zdravie a pokojnú jeseň života v kruhu najbližších. Oblastný výbor SZPB v Bratislave jej poslal Pozdravný list. Margita Koláriková je držiteľkou Osvedčenia 255/46 Zb. za priamu účasť v domácom odboji. Za prácu v ZO SZPB získala viaceré vyznamenania.

Olga ČERBANIČOVÁ

Upozornenie

V minulosti sme už viackrát upozornili naše základné organizácie, aby do rubriky Jubilanti ZO SZPB posielali na uverejnenie mená len tých členov, ktorí dosiahli vek 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 65, 70, 75, 80 rokov. Až od 80 rokov vyššie životné jubileum uverejňujeme každý rok. Prosíme vás preto, aby ste zbytočne neurgovali neuverejnené mená tých svojich členov, ktorí nemajú okružle životné jubileum pred osemdesiatkou.

Redakcia

Navždy sme sa rozlúčili

- **Bratislava 3** s 91-ročným Jánom Minárikom.
- **Bratislava 15** s 86-ročnou Zuzanou Mackovou.
- **Nesluša** s 99-ročným Františkom Nekorancom.
- **Nové Mesto n/Váhom** so 70-ročným Ľuborom Zámečníkom.
- **Očová** s 93-ročnou Máriou Mazúchovou a 68-ročným MVDr. Jánom Širokým.

- **Rimavská Sobota 2** s 80-ročným Emilom Baranom.
- **Snina – mesto** s 87-ročným Pavlom Gregušom.
- **Turany** s 90-ročným Jánom Líškom, 81-ročným Ing. Pavlom Hulecom a 76-ročnou Eleonou Holkovou.
- **Trnava 1** s 93-ročným Františkom Mancuškom.

Čeť ich nehynúcej pamiatke!

Spomienka na Hildu Kropilákovú

Prešli sotva štyri mesiace, čo sme sa rozlúčili s aktívnym účastníkom SNP, športovcom a činným funkcionárom SZPB plukovníkom Eugenom Kropilákom, a prišla ďalšia smutná správa: vo veku 84 rokov zomrela 18. januára 2013 jeho celoživotná družka manželka Hilda

Narodila sa v Kolárove v rodine četníka Pivovarníka. Ako pracovník štátnej služby menil bydliská – časom sa presťahovali do Sučian a Popradu. Tu absolvovala štúdium na obchodnej akadémii a venovala sa ochotníckemu divadlu. To spôsobilo, že sa zoznámila s aktívnym účastníkom SNP a po vojne mladým poručikom a športovcom Eugenom Kropilákom. Roku 1951 sa stali manželmi. Usadi-

li sa v Kremnici, kde sa im narodili dcéra Maška a syn Stanislav, neskôr vynikajúci slovenský basketbalista. O pár rokov neskôr sa presťahovali do Bratislavy. Pani Hilda pracovala na generálnom riaditeľstve Slovenskej polygrafie. Po celý život spolu s manželom aktívne športovali – lyžovali, plávali, venovali sa turistike. Manželovi napomáhala aj v jeho odbojarských aktivitách a podporovala ich. Preto ju mnohí účastníci odboja považovali za svoju blízku družku a aktivistku.

Smútočná rozlúčka s Hildou Kropilákovou bola 23. januára v bratislavskom krematóriu. Spomínáme si na ňu, na jej obetavý a oddaný život po boku manžela a pre detí. No nezabúdame. **Martin KUČEK**

Za Jozefom Múčkom

Členovia ZO SZPB v Dunajskej Strede a ObIV SZPB Galanta sa navždy rozlúčili s plk. v. v. Jozefom Múčkom, dlhoročným členom a funkcionárom zväzu.

Narodil sa v roku 1924 v Uhrovci a vyučil sa za krajčír. V čase vojny sa zapojil do odbojovej činnosti ako partizán v skupine Jana Žižku a pôsobil v nej až do príchodu vojsk ČA

v r. 1945. Za odbojovú činnosť bol držiteľom Osvedčenia 255/46 Zb. Bol povolán do služieb Čs. armády do bojových útvarov a od r. 1960 pracoval na Okresnej vojenskej správe v Dunajskej Strede až do výslužby. Už ako dôchodca bol okresným tajomníkom SZPB, neskôr členom ObIV v Galante a aktívnym členom základnej organizácie.

Za zásluhy a činnosť mu udelili 15 štátnych vyznamenaní, medaily pri príležitosti výročia skončenia vojny, pri výročí SNP, za zásluhy o rozvoj okresu DS, a poslednú medailu dostal za účasť v boji proti fašizmu a oslobodenie vlasti v r. 2010.

Jeho statočné srdce dotklo 23. decembra 2012 vo veku nedožitých 89 rokov. Všetci priatelia a známi si zachovávajú jeho pamiatku. **Miriám BALÁŽOVÁ**

Príbeh Antona Šályho v druhej svetovej vojne

Od prvých dní priletu 2. čs. sam. paradesantnej brigády na letisko Tri Duby, začiatkom októbra 1944, zúčastnil som sa ako príslušník 2. roty 1. pd. práporu bojov proti nemeckým vojskám na vtedajších povstaleckých frontoch stredného Slovenska. Najmä v oblasti Hronskej Dúbravy, Banskej Štiavnice, Krupiny, Dobrej Nivy a Liptova v úseku Kráľova Lehota – Malužiná.

Po boji s Nemcami pri Banskej Štiavnici na Močiari požiadal veliteľ brigády plk. Prikryl veliteľa 1. čs. armády div. generála Viesta, aby povolil jednotky brigády z frontu stiahnuť a reorganizovať ju. Brigáda mala už predtým za prvých desať dní bojov aj straty, a to 114 osôb.

Vrátila sa do ubytovacích priestorov pri Banskej Bystrici. Bolo to v noci zo 17. na 18. októbra. Vystriedali nás časti tretej armádnej skupiny plk. Kunu. Prvý deň nás v Badíne iba odšívavievali. V rámci reorganizácie bol z rozkazu gen. Viesta včlenený pod velenie brigády partizánsky oddiel TROJAN. Na ďalšiu reorganizáciu nebolo už záloh ani času, pretože vojská 18. SS divízie pancierového pluku SCHILL postupovali už väčšími silami od Krupiny, ktorú už obsadili a obsadili už aj Babinú a prenikali už smerom na Dobrú Nivu.

Za tohto stavu boli v brigáde už narýchlo zriadené tri bojové skupiny a 23. októbra v troch prúdoch v 1–2-hodinových odstupoch odišli zastaviť postup Nemcov. Prvá skupina 1. pd. práporu, pozostávajúca z našej druhej a tretej roty a delostrelectva, vyrazila z Badína prvá s úlohou zmocniť sa Dobrej Nivy a zabezpečiť prechod na postup druhej a tretej skupiny na Sásu a Pliešovce.

Presunuli sme sa autobusmi cez Zvolen až pred Podzámčok pod Breziny a postupovali sme rozvinutí obchvatom z pravej strany vedľa Dobrej Nivy holým terénom smerom na Babinú. Vtedy

priletelo šesť nemeckých lietadiel, začali bombardovanie tohto priestoru, železničnú trať a železničnú stanicu Dobrej Nivy, kde zasiahli aj odstavené vozne pancierového vlaku zo Zvolena. Dve lietadlá nalietavali na nás paľbou z guľometov a od Babinej spustili Nemci mínometnú paľbu. Boli sme načas bez pohnutia v holom teréne pritlačení k zemi. Mali sme aj straty. Postúpili sme do Dobrej Nivy, prečistili sme ju, zaujali sme obranné postavenie medzi Dobrou Nivou a Babinou až Sásou a zabezpečili sme aj prechod pre druhú a tretiu skupinu na Pliešovce, ktoré došli po nás o 2–3 hodiny.

Už podvečer toho dňa som bol veliteľom našej roty npor. Pivolúskom vyslaný z nášho obranného postavenia s písomným odkazom k veliteľovi partizánskeho oddielu kpt. Trojanovi, ktorý sa nachádzal so svojou jednotkou v obrannom postavení proti Nemcom, až nad obcou Babiná. V písomnom odkaze dávalo sa

Šli sme lesným porastom nad Babinú. Až hore vo svahu sme potom spozorovali ležať dvoch partizánov z tohto oddielu s ľahkým guľometom medzi sebou. My sme ich spozorovali skôr než oni nás.

mu na vedomie, že naša jednotka bude nasledujúceho dňa z nášho postavenia premiestnená do iného úseku a aké úlohy vyplývajú z toho pre neho a ich oddiel. Bol so mnou vyslaný aj spolubojovník Rudinský, pretože sme museli prechádzať úsekmi, kde sme už mohli naraziť na Nemcov. Zároveň sme plnili aj prieskum pred naším obranným postavením.

Partizáni to v horách počas vojny nemali ľahké.

Ilustr. foto: archív

Šli sme lesným porastom nad Babinú. Až hore vo svahu sme potom spozorovali ležať dvoch partizánov z tohto oddielu s ľahkým guľometom medzi sebou. My sme

ich spozorovali skôr než oni nás. Po krátkom oboznámení sa, kto sme a s akou úlohou, usmernili nás, kde je stanovište ich veliteľa kpt. Trojanu. Našli sme ho sedieť na zemi osamote, opretého chrbtom o strom, so samopalom na kolenách. Povedal som mu, kto sme a dôvod nášho príchodu a odovzdal som mu obálku s písomným odkazom. Vrátili sme sa za tmy

s Rudinským do nášho postavenia a hlásili veliteľovi roty npor. Pivolúskovi splnenie rozkazu.

O kpt. Trojanovi som od toho času, ako som tu opísal, vôbec nič nevedel. Na moje veľké prekvapenie som sa až v roku 2003 z novín o ňom dozvedel, že bol roky vo vyšetrovacej väzbe v Prahe na Pankráci v päťdesiatych rokoch a bolo proti nemu vedené trestné stíhanie za kriminálne činy. Že bol obvinený za návrh na viacnásobnú vraždu, ktorú spáchali bývalí príslušníci jeho partizánskeho oddielu v apríli 1945, už ako členovia milície v Partizánskom. Trojan tvrdil, že on na to tento príkaz ani pokyn nedal. Vyšetrovanie bolo vedené aj iným smerom.

Päťdesiate roky, keď sa zača-

lo a viedlo proti nemu toto trestné stíhanie, bola pre neho aj nežičlivá doba pre jeho vzťahy a styky s Juhosláviou. Veď po vojne obdržal kpt. Trojan z rúk prezidenta Juhoslávie Tita najvyššie juhoslovenské vyznamenanie. Neprispevalo mu ani to, že potom, keď bol partizánsky veliteľ Žingor odsúdený na trest smrti a popravený (od tej doby bol už Žingor rehabilitovaný) a jeho manželka zostala vtedy sama s deťmi, podporil ju Trojan finančne.

Ako ďalej noviny písali, Trojan bol na neverejnom procese, ktorý sa konal v Prahe v októbri r. 1953, odsúdený na trest smrti a 29. decembra 1953 popravený.

(Pokračovanie v nasledujúcom čísle)

pplk. v. v. Anton ŠÁLY

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Cesty boli jeho životnou náplňou

Za chladného počasia 19. decembra 2012 sme sa v Prešove rozlúčili s Petrom Jedinákom, bývalým predsedom Okresného výboru SZPB v Prešove, ktorý zomrel 17. decembra po vyčerpaní všetkých svojich fyzických i duševných síl vo veku 89 rokov.

Bol to človek výnimočných odborných i ľudských kvalít, pre ktorého najväčšou prioritou bola práca pre spoločnosť a blaho ľudí. Pritom nikdy nezabúdaj ani na vlastnú rodinu. Narodil sa 11. mája 1923 v obci Chmeľová, okr. Bardejov, v chudobnej maľorofníckej rodine.

Peter chcel študovať na gymnáziu v Prešove, avšak udalosti 2. svetovej vojny tomu zabránili, preto pomáhal rodičom na roľníckom hospodárstve. Jedného dňa, začiatkom januára 1945, sa spolu so svojimi rodákmi Petrom Dušenkom, Demetrom Greňom, Vasilom Sadom, Petrom Krutým a ďalšími priateľmi rozhodli ako dobrovoľníci bojovať so zbraňou v ruke proti fašizmu a nemeckému nacizmu. Ilegálnym spôsobom prekročili severovýchodné hranice Slo-

venska s Poľskou republikou a po mnohých vojnových útrapách a vysvetľovaní veliteľom jednotiek Červenej armády bojujúcich v tomto priestore o svojom úmysle boli odtransportovaní do mesta Simferopol' na Krymskom polostrove (územie Ukrajiny), kde boli zaradení do výcvikového strediska ČA pre odvedených dobrovoľníkov. Po absolvovaní vojenského odborného výcviku boli zaradení do 315. sevastopolského pluku, 128. divízie, 1. batérie ČA. Ich rozhodnutie bojovať v radoch ČA pri oslobodení Československa od nemeckých fašistov sa stalo skutočnosťou.

Peter Jedinák sa ako občan ČSR a príslušník ČA zúčastnil bojov pri oslobodení Ostravy, Olomouca a ďalších miest a obcí na severnej Morave, kde bol aj

ranený. Za svoju bojovú činnosť bol viackrát vyznamenaný. Bolo mu priznané Osvedčenie podľa zákona č. 255/1946 za účasť v boji proti fašizmu a za národné oslobodenie. Neskôr, roku 2003, mu bolo priznané postavenie vojnového veterána.

Po oslobodení ČSR sa Peter Jedinák aktívne podieľal pri obnove vojnovou zničeného hospodárstva štátu. Najprv pracoval ako cestár a zároveň pomáhal na ro-

dičovskom hospodárstve. V roku 1947 sa oženil a s manželkou Máriou vychovali dvoch synov. S rodinou žil v Prešove. Jeho životná cesta bola ťažká, ale nikdy nie bezvýchodisková. Jeho životným krédom bolo hľadať a nachádzať riešenie v každej životnej situácii a vážil si čestnú a zodpovednú prácu zanietých a statočných ľudí, na ktorých mal podľa svojich spomienok v živote šťastie a veril im. To platilo ako v čase odboja, tak aj v mierovom živote. V roku 1949 začal pracovať na KNV, technikom referáte v Prešove, a v roku 1953 bol vymenovaný za riaditeľa Krajského podnikového riaditeľstva ciest v Prešove. Výstavbe ciest a mostov sa venoval po celý svoj produktívny život, nielen na území ČSR, ale aj v zahraničí. Roku 1970 (ako 47-ročný) ukončil štúdium na Inštitúte Ministerstva dopravy a telekomunikácií v Bratislave. V rokoch 1977–1983 vykonával funkciu predsedu Krajskej cestnej vedecko-technickej spoločnosti so sídlom v Košiciach.

Za aktívnu a cieľavedomú prácu na úseku ciest a telekomunikácií a dlhodobé veľmi dobré pracovné výsledky mu boli udelené dve štátne vyznamenania. V roku 1984 odišiel do dôchodku. Ani ako dôchodca sa neprestal zaujímať o dianie v spoločnosti a v SZPB. Od roku 1946, založenia Zväzu odbojárov, až do posledných dní svojho života, teda 66 rokov, pracoval ako člen a funkcionár SZPB (dlhoročný člen Predsedníctva Okresného a OblV, predseda okresného výboru a predseda ZO SZPB č. 3 v Prešove). Ako priamemu účastníkovi oslobodenia Moravy mu bolo príležitostne udelené čestné občianstvo miest Ostrava a Olomouc.

Rady priamych účastníkov boja proti fašizmu a za národné oslobodenie navždy opustil ich spolubojovník, skvelý človek, priateľ, skúsený a oddaný veci odboja, funkcionár Oblastnej organizácie Zväzu v Prešove. Česť jeho nehynúcej pamiatke.

Jozef DANKO

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Zradca Antek mu pozeral do očí

Ako tisícky mládencov v rokoch vojny na Slovensku, bol aj Pavol Murárik, jeden z mnohých mladých Klenovčanov, povolaný na vojenskú službu. Prvého októbra regrúti spievali tradičné „rukovačkové“ pesničky. Mladý Paľko Murárik narukoval do kasární delostreleckého pluku v Brezne. Tu absolvoval základný výcvik, zaobchádzanie so zbraňami, a na jar 5. mája 1944 boli odvelení na severovýchodnú hranicu Slovenska do Kežmarku.

Paľko bol jedným vojakom z troch delostreleckých batérií, ktoré boli rozmiestnené v priestore medzi Bardejovom a Duklianskym priesmykom. Jeho batéria zaujala postavenie medzi obcami Ladomirová – Roztoky, neďaleko Svidníka. Samozrejme, zákopy si museli kopať sami. Strelbu z diel zameriavali k poľským hraniciam, odkiaľ sa očakával „nepriateľ“. V tejto pozícii zotrvali štyri mesiace.

V auguste 1944 boli na pozícii medzi Sabinovom a Lipanmi. Po vyhlásení SNP dostali

rozkaz vrátiť sa do Brezna. Cestou zo Spišských Vlachov do Spišskej Novej Vsi ich však Nemci odzbrojili. Naložili ich do nákladných železničných vagónov – dobytčiarov. Kde ich mali odviezť, nik nevedel.

Vojaci boli aj z okolia Dobšinej. Tí identifikovali smer, poznali okolie, a kde vlak v stúpaniach a zákrutách spomaloval, postupne vyskakovali z transportu. Medzi nimi bol aj Pavol Murárik. O niekoľko dní sa dostal do Tisovca – Papierne, kde sa hlásil u kpt. Nosku. Ten ho poslal domov do Klenovca,

aby sa hlásil v tamojšom kasárenskóm dvore. Tam sa hlásil 9. septembra 1944 a zistil, že je zaradený do partizánskeho oddielu, ktorého veliteľom bol Sadilenko. 16. septembra bol s ďalšími štyrmi vojakmi vyslaný do kasární v Brezne pre proviant a strelivo. Po prízjazde do kasární však nemecké lietadlá tieto bombardovali. Až po niekoľkých hodinách sa im podarilo naložiť potrebný materiál a vrátiť sa do Klenovca. Potom bol nasadený na výkop zákopov v okolí osady Maša v smere z Hnúšte na Klenovec a po niekoľkých dňoch ho odvelili na frontovú líniu do Rimavskej Bane. Tu bol zaradený k veliteľovi obranného práporu Narcis kpt. Ludovítovi Šuškovi. Boli nasadzovaní do boja medzi Kocihou, Rimavskými Zalužanami až po Rimavskú Baňu. Tento úsek bránili skoro do polovice októbra, kedy dostali rozkaz ustúpiť do hôr. Počas bojov sa menili aj velitelia, Šušku vystriedal kpt. Slančo a neskôr jeho por. Martin Trnavský. Cez Rimavicu a Kokavu sa dostal späť do Klenovca. Až do skončenia vojny bol zaradený ako partizánsky spravodajca a bol poverovaný získavať medzi obyvateľstvom potrebné informácie o pohybe Nemcov a gardistov.

Informácie bolo získavať veľmi ťažko. Medzi obyvateľmi sa množili zradcovia. Medzi najznámejších po vojne odsúdených a popravených patrili Antek. Videl ho viackrát. „Počas jednej z razií, v počte asi 16 nemeckých vojakov, na

Pavel Murárik v kasárňach v Brezne, október 1943, prvý zľava.

Foto: archív pm

Lazoch v okolí domu môjho otca na Ostrej, bol zradca Atek, ktorý ich vodil z domu do domu a ukazoval im, kto je partizán. Tak osud mnohých závisel od toho, aký mal Antek na konkrétnu osobu názor,“ spomína.

Nemci na čele s Antekom vtrhli aj do ich domu. Antek sa vypytoval, či niekoho neukrývajú. Pri vypytovaní na synov otec povedal, že Paľo nie je doma. Antek ho osobne nepoznal a nevedel, že sa mu pozerá do očí. Nemci pobrali zabijáčku a odišli. V priebehu dvoch týždňov Nemci chodili na Lazy na raziie denne. Brali postupne všetok dobytok, hydinu. Nikto sa neodvážil odporovať. Čo sa dalo, skrývali, pretože bolo treba zásobovať aj partizánov v zemľankách a na Lazoch, kde sa Nemci neodvážili ísť z obavy pred partizánmi. Takto prebiehal život až do oslobodenia.

Po vytlačení Nemcov z Gemera mladý partizán narukoval 9. 4. 1945 do I. čs. armádneho zboru v ZSSR. Koniec vojny ho zastihol pri Žiline.

Pavol Murárik patrí k tým antifasistickým bojovníkom, ktorému sudičky dopriali prežiť útrapy vojny a nepriateľské guľky ho netrafili tak, ako mnohých jeho spolubojovníkov, ktorí za našu slobodu zaplatili to najcennejšie, čo mali – svojím životom. Vyhol sa aj Antekovým pohľadom, ktorý ukázal na mnohých Klenovčanov, a tí skončili zastrelení za humnom, v lepšom prípade boli odvečení do koncentračného tábora, kde bola snáď šanca prežiť, lebo sa blížil koniec vojny. Paľko Murárik, k tvojím 91. narodeninám, ktoré si oslávil 11. februára, ti prajeme „mnoha leta živjo...“!

J. PUPALA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Pavel Murárik v Brezne, október 1943. Druhý zľava, zadný rad.

Foto: archív pm

Krvavá horehronská streda

„Krvavý večer“ na Horehroní možno oživiť smutnými udalosťami z 12. novembra 1932, ako film pre pamätníkov. Na Horehroní zavru niekoľko tovární, zlikvidujú pílu. Robotníci sú vytrvalo vykorisťovaní. Vzostupom cien a rastúcou akumuláciou kapitálu jednotlivcov vzniká organizovaný pôžičkový a úžernický fond. Pôžičky premenené na dlžoby, ktoré s rastúcimi úrokmi zadlžujú chudobné rodiny, končia v rukách exekútorov.

Skutočné drámy zadlžených rodín nemajú hranice. Ľudia prichádzajú o jediný majetok, a to o skromné domy vystavané vlastnými rukami. V roku 1932 od Brezna na všetky svetové strany chodí viac exekútorov ako pracovalo robotníkov, na píle, ktorá posledný zvuk vydala ešte v roku 1926.

Obet exekútora

Príbeh „krvavej stredy“ bol vyústením prvého organizovaného odporu voči exekútorským nájazdom, ktoré bolo možné prirovnávať už len k vpádu Turkov. Organizovaný odpor v čase hospodárskej krízy mal svojich hrdinov a obeť, nebol anonymný.

Obyvateľka Polomky Anna Kaštanová, ktorá si požičala peniaze od krčmára Buvalu

na potraviny pre rodinu a podpísala zmenku, sa stala prvou obeťou exekútora. Veriteľ Buvala bol nielen krčmár, ale aj člen obecného zastupiteľstva za sociálno-demokratickú stranu. Bolo to asi prvé zneužitie právomocí verejného predstaviteľa, keď za 120 korún dlhu exekútor zabavil dom s hodnotou 4 200 korún. Buvala veľmi dobre vedel, že zo strany vdovy Kaštanovej mu nehrozí žiadny úradný postih ani osobná pomsta. Z ďalších mien je to Jozef Ladica a jeho päť detí, ktorý s nimi skončí na ulici pre dlh 70 korún. To už bolo priveľa neprávosti a obyvatelia sa vzbúрили a pred dedinou umiestnili nápis: „Exekútorom sa prístup zakazuje! Tu je hlad!“ Pripravovanú demonštráciu 12. novembra a najmä

noc z 13. na 14. novembra 1932 postavila celú Polomku hore nohami. Príchod ozbrojených žandárov, zatýkanie tých, ktorí sa bránili. Františka Balážová a jej manžel boli zadržaní medzi prvými. O tretej v noci vyzváňali zvony v miestnom kostole a zburcovali celú dedinu. Žandári hnali pred sebou štyri ženy a troch mužov. Polomčanom sa ich nepodarilo oslobodiť, hoci sledovali eskortu až do Beňuša.

Vyhlasenie štatária

Stanné právo, takzvané štatárium, na celom území okresu Brezno vyhlásili hneď ráno. Zákaz vstupu cudzích osôb a zatýkanie organizátorov vzbury, ktorých označia ako buričov. Šesť funkcionárov komunistickej strany v Polomke bolo uväznených. Ďalších, označených ako organizátorov vzbury, dostanú žandárske oddiely rozkaz zatknúť.

Nová vlna odporu a burácajúce zvony 16. novembra 1932 dajú do pohybu celé šky

Polomčanov, pridajú sa obyvatelia obcí Bacúch, Šumiac, Heľpa, Pohorelá, Závadka. „Ozbrojení“ palicami, vidlami, kameňmi sa stretnú v nerovnom súboji práva a spravodlivosti s mocou na polomskej križovatke. Žandári vytvoria „štvorec“ a navzájom si chránia chrby. Demonstranti majú jedinou požiadavku: prepustiť zadržaných. Veliteľ žandárov vydá najprv rozkaz na rozchod a v zápätí zavelí povel: „páľ!“ Na mieste je mŕtvy 18-ročný Ján Piliar z Bacúcha a 32-ročný otec piatich detí Ján Pohorelec z Polomky. Roľník z Polomky Ján Kubica si zachráni život, ale prestrelené koleno je doživotná „pamiatka“ na smutný november 1932. Za účasť na demonstrácii uväznia 46 obyvateľov. Udalosti na Polomke však spustia vlnu odporu v celej ČSR. Hladové pochody, demonštrácie a organizovaný odpor pokračuje.

Vláda vyznamenala žandárov a ich veliteľov za príkladné a energické konanie. Aj cirkev, obávajúca sa vládnej moci, zabitému otcovi piatich detí Jánovi Pohorelcovi vyčlení miesto

na cintoríne ako samovrahovi. Nad hrobom 18-ročného Jána Piliara prednesie rozlúčkovú reč komunistický poslanec Jozef Valo, pretože z fary príde zamietavá odpoveď na cirkevný obrad. Ján Valo hovorí: „Páni ťa nechali hladovať a zavraždili ťa. Lúčim sa s tebou a sľubujem ti, že budeme ďalej bojovať, až príde čas, kým nevybojujeme pracujúcemu ľudu taký štát, ktorý odstráni nezamestnanosť, hlad a biedu.“

Sľub nad hrobom horehronského mládenca bol splnený. V roku 1948 bol začiatok a zároveň aj koniec boja s hladom a nezamestnanosťou. Dlhá cesta priniesla svoje ovocie. Rodiny v mieri a bezstarostne trávia vybojované nedele.

Dnes môžeme navštíviť ešte žijúcich „pamätníkov“ týchto udalostí. Opýtajte sa Imricha Vaculíka či Rudolfa Pohorelca, ktorý mal osem rokov, keď prišiel o otca... Postojme pri hroboch obetavých a hrdinských Polomčanov, Bacúšanov, Heľpanov, Závadčanov a Šumiacanov...

pllk. v. v. Štefan BARTOŠ

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

V Boržomskej tiesňave

Boržomská tiesňava, hlboká a úzka dolina pozdĺž rieky Kury v Malom Kaukaze, oddeľujúca Meschetský a Trialetský chrbát, má dĺžku asi 60 km a hĺbku medzi 1300 až 1500 m. Na svahoch rastú listnaté a ihličnaté lesy.

Kúpele Boržomi ležia západne od Tbilisi v nadmorskej výške 800 metrov. Vznikli pri liečivých prameňoch, známych už na začiatku 19. storočia. V roku 1825 objavili vojaci na brehu neďalekej riečky Boržomuly teplé pramene, vyvierajúce z hĺbky zeme. Vodu z nich priniesli svojmu veliteľovi Popovovi, trpiacemu žalúdočnými bolesťami, ktorý sa vodou postupne vyliečil. Neskôr, v roku 1845, správca Zakarpatska Golovin poslal k prameňom svoju dcéru Jekaterinu a dal postaviť prvé objekty sanatória. Na počesť jej uzdravenia nazval pramene Jekaterinskij a Javgeňskij. Keď sa gróf Voroncov v roku 1848 stal zástupcom cára, zriadil si

Jeden z pavilónov kúpeľov.

Foto: archiv gs

svoje letné sídlo práve v Boržomi. Nechal vybudovať parky a nové kúpeľné objekty. V roku 1853 kúpila cárovna

boržomské údolie za veľkú čiastku od kniežata Avališviliho. V roku 1862 sa stal zástupcom cára Michail Nikolaievič, strýko Alexandra II., ktorý vybudoval nádherný park. Pri jeho otvorení mu Alexander II. rajón daroval s právom vlastného rozhodovania. Neskorší cár Michail Romanov nevenoval kúpeľom zvláštnu pozornosť. Až jeho nástupca Nikolaj postavil v rokoch 1895-98 pavilón Likani a neskôr ďalší palác. Dal vybudovať hydroelektrárňu, vodovod, plavecký bazén, železnicu a upraviť parky.

Kúpele dnes patria k vyhľadávaným liečebným centráram. Minerálna voda unikátneho zloženia, mierne slanej chuti, výborné klimatické podmienky a čarokrásna príroda blahodárne pôsobia pri liečení žalúdočných chorôb, chorôb tráviaceho ústrojenstva, močových a dýchacích ciest a niektorých druhov srdcových ochorení. Pri vykopávkach v roku 1913 odkryli múry starých kúpeľov, ktoré boli vybudované pred viac ako tisíc rokmi.

Gustáv STOPKA
(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

HISTORICKÝ KALENDÁR

8. februára

1936 – Predseda vlády Milan Hodža začal rokovanie v Paríži o pláne na spoluprácu podunajských štátov a vytvorenie systému kolektívnej bezpečnosti.

10. februára

1947 – Československo podpísalo s Maďarskom v Paríži mierovú zmluvu.

11. februára

1972 – Krasokorčuliar Ondrej Nepela získal zlatú medailu na zimných OH v Sappore.

14. februára

1843 – Stretli sa Ľudovít Štúr, Ján Francisci, Ján Kalinčiak, Ľudovít Gáber-Lovinský, Samuel Štúr a Samuel Vozár a dohodli sa nepoužívať ďalej biblickú češtinu ani bernolákovčinu, ale uzákoniť stredoslovenčinu za spisovný jazyk.

15. februára

1991 – História Vyšehradskej štvorky sa začala písať v severomaďarskom malebnom mestečku Vyšehrad (Visegrád) na Dunaji. Prezidenti Václav Havel (ČSFR), Lech Walesa (Poľsko) a predseda vlády József Antall (Maďarsko) tam podpísali deklaráciu o úzkej spolupráci troch krajín na ceste k európskej integrácii. Česká a Slovenská Federatívna Republika (ČSFR) zanikla 31. decembra 1992 o 24. hodine. Jej rozdelením na dva samostatné subjekty, Českú republiku (ČR) a Slovenskú republiku (SR), k 1. januáru 1993 sa pôvodná Vyšehradská trojka (V3) rozšírila na Vyšehradskú štvorku (V4).

16. februára

1852 – V Banskej Štiavnici vypukla vzbura baníkov.

19. februára

1942 – Vznikol Štátny ústav pre výskum ľudovej piesne. Jeho prvým predsedom sa stal Mikuláš Schneider-Trnavský.

20. februára

1999 – Z kozmodrómu Bajkonur v Kazachstane vypustili kozmickú loď Sojuz TM-29. Na jej palube letel po prvý raz v histórii aj slovenský kozmonaut, rodák z Brezna Ivan Bella.

Zdroj: TASR

Pápež Benedikt XVI. odstúpi

Hlava katolíckej cirkvi pápež Benedikt XVI. 11. februára oznámil, že sa 28. februára dobrovoľne vzdá svojho pontifikátu. Svoje rozhodnutie zdôvodnil tvrdením, že v dôsledku pokročilého veku už nemá dostatok síl na ďalšie vykonávanie svojho úradu.

Pápež (85) podľa vlastných slov v posledných mesiacoch zoslabol natoľko, že by už naďalej nemohol adekvátne vykonávať zverenú službu. „Z tohto dôvodu a s vedomím vážnosti tohto kroku, s plnou slobodou vyhlasujem, že sa vzdávam služby rímskeho biskupa, následníka

svätého Petra,“ uvádza sa vo vyhlásení pápežovho vyhlásenia, ktoré zverejnil Vatikán. Pápežova rezignácia nadobudne platnosť 28. februára o 20.00 h SEČ. Joseph Ratzinger oznámil svoje prekvapivé rozhodnutie počas verejného kardinálskeho konzistória v Ríme v latinčine. Nového pápeža by malo zvoliť zhromaždenie kardinálov do konca marca.

Posledným pápežom, ktorý sa dobrovoľne vzdal úradu, bol v roku 1415 Gregor XII. v snahe vyriešiť spor medzi dvoma uchádzačmi o pápežstvo.

red TASR

pomoc: OMOM, PSANEC	pokos	bezhrbá tava	rieka v Orsku	veliteľ partizán. zväzku „Capajev“	milenec Fatimy	starý otec	hliník	arménske jazero	dobi	neživá pani (česky)	farebnosť (poet.)	stredovekí najazdníci
3. časť tajničky							taška na patróny					
druh cukrikov							patriaci Erbovi filmová hviezda					
sibírska rieka			skupenstvo vody ukaz. zámeno				2. časť tajničky strýc					
naša cestovka						nemecké ž. meno Viktória doma			př, po česky při Klarovi (Kopanice)			
český herec (Karel)		obrný transportér poľské mesto					1. časť tajničky 4. časť tajničky					
MPZ Rumunská			strešné okno etiópska rieka						Kultúrny život zlé počasie (hovor.)		dedina, po rusky	kyslá pochutina
skratka oponenta (žargón)				okresné kultúrne centrum čistiaci prášok				horské jazero panský náučný lexikón				
priehrada na Ondave							hladaný trestanec (česky) naša VŠ					
patriaci Elovi (m. č.)							čo uniká					
choroba							druh cigariet				pretlač na známkach	

Správne vylúštenie tajničky z č. 2 znie: **Plamene Klaku ostali v pamäti.** Knihu posielame Anne Sadloňovej do Miškech Dedinky.

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

BOJOVNÍK
Dvojtyždenník antifašistov

Vydáva Slovenský zväz protifašistických bojovníkov • Šéfredaktor kontakt: tel. 57 20 37 34, e-mail sefredaktor@szpb.sk • Internet: http://www.szpb.sk, e-mail sekretariat@szpb.sk, redakcia: zlata.haringova@szpb.sk, fax 52 92 65 22 • Sídlo vydavateľa a adresa redakcie: Štúrova 8, 815 72 Bratislava • IČO 00177431 • Neobjednané rukopisy a fotografie sa nevracajú • Vychádza dvojtyždne, cena jedného čísla 0,44 € • Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty • Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava, e-mail: zahranična.tlac@slpost.sk • Predaj v novinových stánkoch zabezpečuje MEDIAPRINT-KAPA, Pressegrasso, a.s., Vajnorská 137, 831 04 Bratislava • Tlač: DOLIS, s.r.o., Dostojevského rad 1, 811 09 Bratislava. Ročník XXXVII (LVIII) • Podávanie novinových zásielok povolené Riaditeľom pôst pod č. 2606/93 zo dňa 27. 7. 1993 a RPR poštu Ba 12 z 15. 12. 1993 pod č. 191/93 • Index č. 49 036, ISSN 0323-2018 • Evidenčné číslo: EV 204/08

ZRNKÁ HUMORU

Dve blondínky cestujú vlakom: Oproti nim sedí prešedivý, bradatý muž. Jedna hovorí:

– Ty, počuj, to nie je kráľ Štefan?

Druhá blondínka:

– Šibe ti?

Veď ten zomrel pred 100 rokmi.

O nejaký čas vojde do kupé muž a hovorí: Ahoj Štefan!

Ako sa máš?

100 rokov som ťa nevidel. Na to blondínka:

– No... ..komu tu šibe?

Príde Jožko domov zo školy a hovorí: Písali sme písomku. Ocko sa ho pýta: „A koľko otázok si vedel?“

Jožko: „Dve. Meno a priezvisko.“

* * *

Viete, prečo blondínka nevie napísať číslo 11?

Lebo nevie, ktorá jednotka má ísť prvá!

* * *

Žena hovorí mužovi: Miláčik, ja by som chcela niečo, čo zrýchli z nuly na sto za 3 sekundy. A on: tak ti kúpim váhu.

Zdroj: Internet

Sviečková so šampiňónmi

Potrebujeme: sviečkovú alebo falošnú sviečkovú (môže byť aj pekné hovädzie mäso), cibuľu, maslo, hladkú múku, kyslú smotanu, šampiňóny, čierne korenie, horčicu, soľ

Ako na to: Plátky mäsa naklepeme. Mäso nakrájame na malé kúsky. Cibuľu nasekáme a dáme opražiť na masle. K cibuli pridáme nakrájané mäso. Potom pridáme múku, soľ a kyslú smotanu. Jedlo chvíľu povaríme. Šampiňóny očistíme a pridáme k mäsu. Jedlo ešte chvíľu podusíme. Jedlo ešte na záver dochutíme čiernym korením a horčicou. Mäso podávame s hranolčekmi alebo opečenými zemiakmi.

Zdroj: Internet